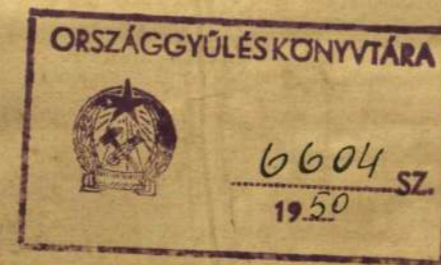

VASÁRNAPI ÚJ

HARMINCZKILENCZEDIK ÉVFOLYAM

1892.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

NAGY MIKLÓS

KIADÓ-TULAJDOS

FRANKLIN-TÁRSULA

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

(Egyetem-utca 4. szán.)

Lap	762	Rossini (arcképpel)	193	Kossuth születése	646	Turinban Kossuthhoz. A fővársi küldöttség	Lap
884	Gróf Csáky István (arcképpel)	194	Emlékezés Kossuthról	647	Egyik tagjának levele	891	
366	Dr. Kauls Gyula (arcképpel)	201	Budavári Átriumról Régi honrad	750	Karácsony az utcán (képpel)	892	
658	Dr. Torók József (arcképpel)	209	Az erdélyi sánczok százéves jubileuma	782	Karácsonyi vásár. Dr. Kodex Dénes		
114	Scotta Frida (arcképpel)	211	A legrégibb hírlap	888			
282	Fehér Ipoly (arcképpel)	217					
282	Comenius Amos János (arcképpel)	233					
740	József főherczeg mint az állatok barátja.	272					
508	Theureux István	289					
290	Budenz József (arcképpel)	295					
297	Bodendstet Frigyes (arcképpel)	297					
297	Bodendstet György (arcképpel)	297					
297	Firczak Gyula (arcképpel)	301					
321	Zalka János (arcképpel és képpel)	321					
329	Csernovics Péter (arcképpel)	329					
329	Duse Eleonora. Dr. László Béla	329					
443	Baross Gábor (arcképpel és képpel).	337					
42	Klapka György (arcképpel)	353					
361	Gróf Teleki Sándor (arcképpel)	361					
369	Kerecsényi József (arcképpel és képpel)	369					
371	Berlingner György báró tábornagy (arcképpel).	371					
373	Marcsányi György	373					
379	Grolitzi, az új olasz miniszterelnök	379					
465	Királyi Pál (arcképpel)	465					
472	Gróf Andrássy Gyuláné (képpel)	472					
505	Pallizán tábornok	505					
506	Gróf Széchenyi Odón basa (arcképpel)	506					
513	Gróf Neudtvich Károly (arcképpel)	513					
513	Kozma Ferencz (arcképpel)	513					
522	Lakács Béla (arcképpel)	522					
522	Csanády Sándor (arcképpel)	522					
545	Beltai Károly (arcképpel)	545					
553	Greguss János (arcképpel)	553					
562	Brassóczy Brassófi (arcképpel és képpel)	562					
565	Kolumbus a legendában és történetben	565					
577	Gladstone és Salisbury (arcképpel)	577					
583	Drohoboczky Gyula püspök (arcképpel)	583					
609	Tisza Kálmán (arcképpel)	609					
611	Török Kálmán (arcképpel)	611					
617-626	Török Kálmán (arcképpel)	617-626					
628	Az új angol miniszterium (képpel)	628					
633	Török János (arcképpel) Dr. Kodex Dénes	633					
649	Kossuth Lajos életrajza (arcképpel)	649					
651	Dziarzon (arcképpel)	651					
653	Tamássy József (arcképpel)	653					
666	Oláhiai Henrik olasz tábornagy (arcképpel)	666					
677	Kisfaludy Károly (képpel)	677					
685	Beiszig Ele államtitkár (arcképpel)	685					
686	Stanhope (arcképpel)	686					
697	Budapest és közigazgatási tisztikara (képpel)	697					
697	Emlékezés Salamon Ferencz ifjúságára. Szász Károly	697					
715	Salamon Ferencz (arcképpel)	715					
717	Salamon Ferencz és az ezüstérem	717					
718	Renan Ernő (arcképpel). D. J.	718					
729	Kibányi Alfréd (arcképpel)	729					
734	Renan és Árpád. Királyi Pál	734					
737	Hieronymi Károly (arcképpel)	737					
761	Irányi Antal (arcképpel)	761					
777	Az állami számvevőszék és első elnöke (arcképpel)	777					
785	Olasz vitézségek királyi (arcképpel)	785					
786	Harrison Benjamin (arcképpel)	786					
809	Ozveggy Szász Károlyné, a "két püspök anyja" (arcképpel)	809					
816	Küry Klára (arcképpel). Dr. Kodex Dénes	816					
816	Egy orosz pénzügyminiszter (Vicsgradsky) apróságok Wekerle életéből. Egy tanuló-iskolából	816					
818	Wahmann Mór (arcképpel)	818					
826	Wahmann Mór. Hegedüs Sándor	826					
841	Lesseps Ferdinand (arcképpel)	841					
846	Lesseps mint vállalt	846					
871	Szovényi József (arcképpel)	871					
871	Kronawetter Ferdinand (arcképpel)	871					
881	József főherczeg, a "száz égiangyok" (képpel) Theureux István	881					

L. SZÁM. 1892. BUDAPEST, JANUÁR 3. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a egész évre 12 frt POLITIKAI UDONSÁGOK együtt fél évre 6. Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre 4. Csopán a POLITIKAI UDONSÁGOK egész évre 5.- Kétféle előfizetésre a postaiak megfizetési tábláján is csatlakoztatva.

FIUME.

A magyar kikötőváros.

A magyar «nemzeti lélek» maradó újabbkori alkotásai közt kevesre fog az utókori Fiuménkra, melyet a hazafiai hűség és áldozatkészség két évtized alatt az Adriai-tenger legelső kikötővárosai sorába emelt.

kikötő-építési lassanként a művelt nyugat figyelmét is föléhívta, s ma már jogos önérettel mondatjuk, hogy a nemzeti trikolor védelme alatt fölvirágozott gyönyörű kikötőváros «európai rang»-ban áll.

Még inkább áll ez azóta, hogy az öböl isztriai partján Abbazia babérligetei között a déli vasút nagyszerű klimatikus telepe a Fiume és magyar kikötőváros közvetlen szomszédságában, de már isztriai területen kiépült s úgy ez a kis földi paradicsom, mint a Fiume felé terelt olasz személyforgalom évről-évre több ideget hoz kikötővárosunkba, a hova senki nem érkezik a nélkül, hogy csodálkozásra nem fakadna és senki sem távozik a nélkül, hogy szívóba rokonzenét ne vinne magával.

Első sorban természetesen mi magunk va-

gyunk azok, a kik egyetlen tengeri kikötővárosunkat, Fiumét, lelkes hazafias népevel, a mi fiumei olasz testvéreinkkel együtt hagyományos melegséggel szeretik. S most már, mióta a forgalom annyira olesóvá lett, még a kisebb sorban élő magyar családok is szívesen záródolnak el a nyári idősakban regeszerű kikötővárosunkba, hogy «tengeret lássanak» s szívük fölemelkedjék egy kissé a nemzeti büszkeségtől. Maholnap szinte szívesen lesz művelt köreinkben, ha valaki bevallja, hogy még nem látta Fiumét.

A vasut nagy kanyarodással a horvát Karstot, vagy a mint még ma is nevezik a rómaiak Liburnia tartományát után; a liburni Karst vad regényes fenyvesei közt és meglepőleg zord sziklavidekén át érkezik ki a fiumei öböl fölé.

A vasútépítés valóságos mesterműve az, mely a

8. Természettudomány, ipar, kereskedelem és rokon.

Az ég csodái: A tej-ít 30
 Élelmezés a közszénnyében (képpel) 31
 Mesterséges eső 67
 Hatvanezer millió tonna közszén 79
 Egy ismeretlen intézet (képpel) 151
 A Gellérthegyre tervezett villamos vasut és építmények (képpel) 304
 Napfoltok (képpel) 376
 Mentőszelvények villamvasutak számára (képpel) 439
 Mannlicher-puska áttörő ereje 453
 Új elmélet a földről 454
 A dinamit-sebesülések 499
 A milleniumi kiállítás kérdésséhez (képpel) 502
 Az új pénz (képpel). Fekete Ignác 507
 A külföld jelenlegi pénzei (képpel) 523
 Az ember mint mérges állat 524
 Hosszifarkú japán tyúk (képpel) 582
 A közszén 582
 A napozás járványa Észak-Amerikában 686
 A baromfi-kiállításról (képpel) 705
 A bakteriumokról (képpel) 867
 Tetovált maori koponyák (képpel) 867

10. Vegyes kisebb cikkek és közlemények.

Hunok az ellenség előtt (képpel) 4
 Egy irodalmi ügy 10-31-194
 Érdekes statisztikai adatok 156
 Gyors utasok 194
 A nők a jövő háborúban 221
 Dobos János, a madárfejű gyerek (képpel) 221
 Szent növények délen 238
 Imádkozó iskolás gyermekek (képpel) 292
 Durov, a patkányzelidítő (képpel) 295
 Velencez Londonban 379
 A dunai monitorok (képpel) 442
 A church Janet (képpel) 492
 Oriás és törpe (képpel) 439
 A király arcképei (arcképpel) 524
 Tragédia az állatvilágból 568
 Párbajok statisztikája 574
 Birkozások a czirkuszban (képpel) 619
 Amerikai nő Magyarországon — vélekedés (képpel) 634
 Katonák vívógyakorlati Berlinben (képpel) 637
 Hűség hűtök 635
 A cigány heggedije (képpel) 635
 Saftások lejárólása (képpel) 649
 Kossuth arcképei 666
 A messzeviharos fakir (képpel) 736
 A világ legnagyobb könyvtára 784
 A milliók 800
 Magyar füstök újabb művei (képpel) 809
 Fejedelmi nők foglalkozása 829
 Az elkárhozott ház 832
 Összenéző női írók (képpel) 852

KIKÖTŐ-RAKPART FIUMÉBAN.

rendesen hegységen 816 méter magasságig föl-
emelkednek s azután Lies állomáson túl nagy
kanyonokban a tengermellőkre ér. Itt tűnik föl
a káprázó szem előtt a mélyen lent fekvő azur-
kéék tengereiből csatornáival, szirtjeivel, *Veglia*
és *Cherso* szigeteivel, a melyeknek bronz-színtű
hegyei a tenger kék vízabroszán elragadó lát-
ványt nyújtanak.

A vonat az egykori Frangepán-birtokon át
halad lefelé. *Hrlejin* váromladi, a *buccarii*
öböl, *Buccariza*, *Buccari*, *Portoré* egymás után
bontakoznak ki a Karszt hegyparányai alatt; a
tenyészet délszaki jellegű lesz, megjelenik a
füge, az olajfa, a babér; föltűnik a szelid, olasz
jellegű építkezés, s az utas, mire *Fiuméba* ér,
teljesen új világban találja magát, a hol azon-
ban magyar szó fogadja s magyar zászlókat len-
get zemei előtt a Quarnero szele.

Magá a fiemei nép föltétlenül magyar érzü-
lettű. A köznép sokat tart arra, hogy hazafiás
hűségét és megbízhatóságát elismerjék. Szívesen
kever velenceies olasz dialektusába magyar
szavakat, s ha szükséges, talpra is áll, hogy a
magyar-ellenes próbálkozásokat meggátolja.

A mellett a *fiemei népélet* olaszos sajátzerü-
ségeit híven megtartotta. A *gomila* vagyis
a régi város, mely az egykori vár falai mögött
épült (e várnak már maradványai sincsenek
meg) szűk utcáival, apró kereskedéseivel, gyü-
mölcs-piaczaival, lármás utcai népevel, gon-
datlan, szinte dévaj hangulatával ma is beil-
lenek Olaszország középebe.

Legérdekesebb és legfestőbb a fiemei népélet
mindenesetre a *Fiumara* folyócska torkolatánál
a *Via del Canale* és *Via della Fiumara* hosszá-
ban. Itt van a partszéli piac, a népies ipar s
itt kötnek ki az apróbb vitorlázó hajók, a melyek
Isztriából, a szigetekről, Dalmáciából vagy éppen
Olaszországból hozzák helyi árucikkeit.

Napsütötte vörös berettás dalmát hajósok,
sebes beszedű olasz halászok, a chiozzották (az
Adria legmerészebb halásznépe) horvátok, isz-
triai vendek rakják ki borsáikat, zöldségeiket,
halalaikat s már a mit a partszéli hajózás *Fiume*
számára hoz. A mellett ott sütnek-főznek tra-
baccolókön vagy fűrge brazzeráikon s estenden
vig nótával vagy muzsikaszóval ütök agyon az
időt. A kőparton pedig folyik a vásár javában,
mialatt a tulsó oldalon az úgynevezett *Deltán*
(mely a *Fiumara* két águ torkolata közt fekvő
szigetet jelenti), a magyar államvasutak fa-ra-
kodó helyén pezseg a szaporona munka éjjel-nap-
pal. Itt van a forgó vasuti hid is, az újabb tek-
nikai alkotások között egyik legbecesebb, mely a
Deltát a városon át a vasútállomással köti össze.

A *Canale* kilitása is egyike a legérdekeseb-
beknek. A partszéli vitorlások festői árbozzerde-
jén túl a Karszt zordon hegyei közé benyúló
Fiumara-völgy nyílik meg, melyen a kis folyó
tisztá vize hompolyog végig. A jobboldali hegy-
fokon *Tersatto* vára áll.

Ez a vár már a római utmutatókban is *Tar-
satica* néven fordul elő s alai alatt törték meg
Nagy-Károly hadai az favarok tengermelléki
uralmát. Történelmünkben mint a Frangepánok
várkastélya szerepel, melynek érdekes építkezése
és korai renaissance stíljá még ma, romjaiban
is megragadja a figyelmet. Tersattóban van a
«Madonna del Mare» bucsujáró temploma is,
a hol a legenda szerint az angyalok 1291 május
10-én letették a szűz dögös Szűz házáat, melyet
Názáretből hoztak elől hoztak ide, de már
1294 decz. 2-án el semmültek a tűzben innen
Ancona mellé L. öbölbe. Ma e jámbor tenger-
melléki nép ezrenként jár el a templomhoz
vezekelni.

Végigbolyongva az eleven és munkás fiemei
nép között, számos eredeti, festői alakon akad
meg a szem. *Fiume* környéke különben ethno-
gráfiai szempontból föltötte érdekes s azonfelül
a partszéli hajózás is tömördek festeni való
«alakot» hoz e kikötővárosba.

Ezek közt talán legérdekesebbek a *csicsek*.
Ez a szegény nép, mely *Fiume* szomszédságá-
ból Isztria rideg hegyei között lakik s
jórészt a szőlő-kereskedésből és szénégetésből él.
A csicsek nyelve rómaival vegyes sláv nyelv;
a ki oláhu tud beszélni, megérti ezen elcsene-
vesedett szegény embereket, a kiket még a nép-
vándorlás vetett ide, állítólag Bulgária felől.
Kultúra tekintetében oly alacsony fokon állanak,
hogy még ma is asszonyaikat használják teher-
hordásra. Képzelné lehet, hogy ezek a szeren-

esetlen teherhordó asszonyok ily körülmények
közt nem igen tartoznak a «szép» nemhez. A
férfiak mindenesetre nemesebb foglalkozásnak
tartják a koldulást a teherhordásnál s *Fiuménak*
nincs is egyéb koldusa, mint az, a mi a csicsek
közül vetődik a városba.

A gomilának számos régi nevezetessége van.
Itt van a *Duomo*, vagyis *Fiuménak* plebani-
temploma; mellette a harangtorony (*campani-
le*), mely velencei ízlés szerint állítólag még
a XIV. században épült; továbbá SS. *Vito e*
Modesto temploma, mely a velencei Maria della
Salute templom mintájára nyolcz márvány-
oszloppal bir s *Fiume* legszebb temploma. Itt
van a régi *Castello* is, melynek kis harangját
egykor csak akkor lühták meg, ha egy patricius
haldoklott. Ma az egykori fellegrábnak rabok
lagnak, már a mi kevés rab akad *Fiumében*, mi-
vel a város jámbor népe nem sok gondot okoz
a büntető bíróságnak.

Legrégibb történelmi emléke a régi *Fiume*-
nak mindenesetre a *gomila* egyik lejtős utcájá-
ban látható római kapumaradvány, az u. n.
arco romano.

A kapui durva kövekből, vakolat nélkül,
nagy szilárdsággal van összeróva s bizonyára
egy római diadalív felső részét képezi. Oszlopait
azonban házfalakkal beépítették. Kevésbé bizo-
nyos, hogy II. Claudius császár győztes légioi
élen ez alatt a kapu alatt vonult be a városba.

Az ó-város fölött, a régi várfalakkal majdnem
szemben, magas helyen fekszik *Fiume* város
legszebb kertje s abban egy nyári lak, melynek
neve széles Magyarországon népszerű. Ez a
Villa Giuseppe.

A bájos hely *József* főherczegünk tulajdona s
a főherczegi család kedvezet tartózkodási helye.
A bőkezű főnséges úr gondoskodott a rokon-
szerve paradicsomot varázolt itt a Karszt fő-
vény közei fölé. A tipikus növényzet, a sűrű
babérlomboszat s a szabadon tenyésző délszaki
virágok gyönyörű csoportjai valósággal szédítő
hatást gyakorolnak a belépőre. A főherczeg maga
is büszke a bájos kertre s a kíváncsiakat min-
den nagyobb formáság nélkül beereszti a kapu-
s, a ki természetesen szintén magyar ember, mint
általában a villa egész személyzete.

Magá a főherczegi-lak egyszerűsége által tü-
nik ki s egészen el van rejtve a sötétzöld nö-
vényzet sűrűségében. Mivel hegyoldalba van
építve, egyik részén széles lépcsőzet vezet a fel-
sőbb lakosztályba. A lépcsőkre sűrű növényzet
borul, míg a másik oldalon az oszlopok veran-
dáról elragadó kilátás nyílik a *Fiumara* völgyére,
Tersattóra, a tengerre, a városra, *Isztria* hatal-
mas hegyeire, szóval az egész *Quarneróra*. Az
ember nehéz szívvel tud csak megvárni a dél-
szaki ligettől, melynek ura nyaranta csöndes
egyszerűségben kertészkedik kedvezet növényei
között.

Fiume kikötőjét, raktárait, kereskedését, ha-
józását, közintézményeit s mintegy 15 millióba
került remek állami építéseit leírni könyvek föl-
adata volna. Az utazó, a kit a természet szépsé-
gei és a tengervidék bájai vonzanak inkább, a
hosszú kőtöltés (diga), a molók, rivák, raktárak
és hajók megtekintése után az *Adamich-molóra*
iparkodik, a honnan a kis személyszállító hajók
napjában többször indulnak *Abbazia* s a hor-
vát és isztriai kikötők felé.

A kellemes tengeri ut *Abbazia*ig három-
gyed órát vesz igénybe, közbe esik *Volosca* a
Quarnero legfelsőbb szögletében. Ez már osztrák
terület, mint *Abbazia* is az. Alább *Ika* és
Lovrana következik az isztriai parton s ez az
a partvidék, mely az 1440 méter magas *Monte-
Maggiore* védelme alatt babérligetektől s szelid
klímájáról lett híressé messze földön. A kis hajó
*Abbazia*ban a *Villa Angiolina* parkja alatt köt
ki a szépen épült kő-mólo mellett, a hol már a
különböző szállók emberei veszik át az utasok
csomagját.

A kies tengeri fürdőhely ma már a nagyvilági
kényelem minden kellekeivel el van látva. Hal-
talmos hoteljei magasán kiemelkednek a babér-
ligetek közül s parkjának messze földön nem
találni párját. Főképen elragadó a kilátása.

A tenger vize is kevés helyütt olyan tiszta,
mint itt. A part egész *Isztria* hosszán kimart,
bizarr alakú sziklákból áll, itt-ott fövénylerako-
dásokkal. A tenger, mikor hullámzik, főképen
scirocco mellett, nehéz hullámtozogat dob
az éles sziklára s a fehér tajték morogva

szökdősen föl magasra, hogy egy pillanat
mulva vízpor alakjában hullanak vissza. Ilyen-
kor mindenki a sziklába vágott sétautakra gyü-
lik, hogy a tenger játékát megbámulja.

Csöndes idő mellett megint a *Quarnero* órán-
kint változó szinpompája feledtetni el a pihenő
világ gondjait. Ez a tengeri színjáték az esti
órákban szinte káprázatosvá válik s nincs eset,
mely utánozni tudná azt a természeti jelenséget,
mely *Abbazia*ban föltárul, mikor alkonyatkor a
tenger sötét-kék színével a napsütötte *Fiumé-
nak*, *Cherso* bérczeinek s a távol *Veledich* hegy-
ség tetőinek aranyzínei összevegyülnek. *Abba-
zia*ban ma már sokat nyújt a civilizáció is;
de meg sem közelíti azt, a mit a természet va-
rázslatos szépségei nyújtanak.

S ez nem csak *Abbazia*ra áll, hanem az
egész kelet-isztriai partokra is, a nyílt tengerre
vezető széles *Farasina* csatorna közepéig.

Itt van *Ika*, a hajóépítő kis olasz falucska,
szerény kikötőjével. Lejebb *Lovrana* (a rómaiak
idejében *Laurana*), mely összeszorult házaival,
olaszos templomával s szinte dél-olasz épületei-
vel *Abbazia* után legkisebb és legenyhébb
pontja a babérlombos rivierának.

Lejebb *Mosienze* előfoka zárja be e bájos
partvidéket, melynek szépségeiről már *Petrarca*
is megemlékezett.

Árnyék, babérrillat, tengeri szellő, madárdal s
a *Quarnero* változó szinpompája kíséri végig
itt a kirándulót, a ki ha magyar, még itt, ezen
a szelid jellegű osztrák földön is otthon érezi
magát, mert hiszen ez is *Fiume* környékéhez
tartozik s nincs az istenáldotta partszegélynek
egyetlen pontja sem, a honnan a magyar kikötő
város képe a tenger kék tükre fölött biztatólag
át ne ragyogna hozzá.

KENEDI GÉZA.

MÁKSZEMEK.

I.

Ez a világ, e földi élet
Mi más az ifjunak s a vénnek!
Előbb arany, utóbb csak talmi,
S a vége az, hogy meg kell halni...

II.

Szomorú-viátság földi létünk!
Csak akkor lettünk boldogok,
A midőn éppen elvesztettünk
Egy földi paradicsomot...

III.

(V. Georginának.)

Ugy tetszik, mindent elfeledtem.
Mögöttem minden ellapult.
Ha visszanézek, egy kiellen
Szomorú sivatag a mult.

Csak a te képed él még benne
Csodás, ködös távolba, mint
A Saharában, messze, messze,
A még kilátászó piramid.

Mit el nem ér a fáradt vándor,
De képe lélkén megmarad
Még akkor is, ha teste már por
A fövény szemfödél alatt...

Vajda János.

HÁZASSÁG ÉHSÉGBŐL.

Elbeszélés.

Irta JÓKAI MÓR.

I.

Lord Mac-Millan Dagobert.

Lord Mac-Millan Dagobert valóságos újabb-
kori Krózus volt. Hozzá adva még *Dáriust* és
Polykratest is, a kiknek elvesztegethetlen meny-
nyiségű kincseik valának. S ha még *Midást* is
hozzávésszük, a kinek a keze érintésére minden
aranyvá változott: akkor mindent kimerítet-
tünk, a mit a mythologia és historia hasonlato-
ságok dolgában kezünk ügyébe engedett.

És mégis rajta kellett megtörténni a házasság-
nak — éhségből.

A mylord a zöld sziget lakója volt; törzs-
vagonát irlandi fekvőségei képezték, de azokon
kívül *Skóziában* is voltak anyai örökül kapott
uradalmai; *Londonban* egész utcája bérházak-
ból. De azonkívül is értett a pénzeszínáláshoz, s
mindenben szerencséje volt. Bankokat és tengeri
hajózási társulatokat alapított; üres, elhagyott
telkekre piacokat épített; kőszénbányákat nyi-
tott; versenypárik számára idomító istállót
tartott, a löversenyeken mesés összegekkel állta
a fogadást; kávé-ringeket, gabona-ringeket csinált,
szövetkezve a termelőkkel s fölesvarva az arát
az élelmi cikkeknek. És minden sikerült neki —
soha sem vesztett rajta a vállalatán. Mint a jó
gyerekek, csak a csizmáit kellett kitenni az ab-
lakba este, hogy a *Mikulás* reggelre tele rakja
ajándékkal.

Ő maga nem látott az ügyek után: azokat vé-
geztek a bankárai, ügynökei, esendes társai. A
mylord, mint igazi nagy úr, csak a pénzelköl-
téshez látott s abban azután valódi virtuóz volt.
Szüntelen utazott, a legnagyobb kényelem-
mel. Még akkor nem voltak vasúthálózatok a
kontinensen — a század első felében. Mindenüvé
a saját fogatain járt. Hordott magával orvost,
házi káplánt, felolvasót, titkárt, szakácsot, komor-
nyikot, zenészt, rajzoló, vadászt, szercesent.

A hol megtelepedett, első dolga volt jótékony-
ságot gyakorolni; a szegények leghamarabb
megtanulták a nevét. Rendszeren egy olyan házát
vett a városban (soha sem bérelt lakást, mindig
megvásárolta a házat), a mely magányosan állt,
kert közepén; azt saját kényelmére átalakíttá,
káplónt is rendezett bele, a hol reggelenkint a
káplán misét tartott, melyen minden utitársnak

ott kellett lenni: a szercesent kivéve, a ki magát
Mohamed hívének vallotta.

Myладыje is volt a mylordnak, a ki csak lefá-
tyolozott arccal volt látható a nagy világban;
mindenütt a mylord oldalán: hintóban, szin-
házi páholyban, löversenyterén. Bizonyos, hogy
nagyon szerették egymást, vagy nagyon féltékeny
volt a kettő közül valamelyik a másikra.

Csak az volt a feltűnő, hogy nő-cseléd még-
sem volt az egész utazó háztartásban.

II.

Lenormand asszony.

Lenormand asszony világhírű egyéniség volt:
még híresebb, mint napjainkban dr. *Falb*, mert
ő nem az időjárásról jövendölte meg, hanem az
embereknek az életsorsát. Magasabb rendű kártya-
vető volt. Egész mythoszi legendákör van
rőla följegyezve: hogy jósolta meg kiváló nagy
alakoknak a sorsfordulatait, mely jóslatai mind
bámulatosan beteljesültek.

Ez időben *Mac-Millan* Dagobert lord *Páris*-
ban ütötte föl pompás tanyáját. Valami világ-
gyűlölő hagyatékából vásárolt meg egy palotát,
azt idomíttatá át a maga ízlése szerint. Addig
nem is hozta oda a myladyt, a mig annak a
lakosztálya is be nem volt rendezve.

Az alatt eljárt a klubokba kártyázni, a szin-
házakba, a turfra; mindenütt ismerős alak volt.
Délczeg termete, jól edzett izmokkal; magasra
bodrozott gesztenyészin haja, szokatlan szabású
öltözeti, kiváltképen nőiesen fehér-piros arca,
egy látásra ismerőssé tették. Az árnyékaról még
jobban ismerték: az volt a bőkezűsége.

Párisban egész legényéletét élt: nem vetette
meg a mulatságokat, melyeknek érdekesebb ré-
szét a hölgyek képezik.

Egyszer rá hagyta magát beszélgetni, hogy meg-
látogassa a hirhedett jövendőmondót rue de
vivienne-i palotájában.

Egy héttel előbb be kellett magát jelentetnie a
jósnőnél; mert annak az ideje el volt foglalva,
s üléseket csak énomra szokott tartani délelőtt.

Lenormand asszony megcsinálta a horoszkópot
s ezt a jóslatot olvasta ki belőle *Dagobert*
lordnak:

— Ön mylord, a legközelebb lefolyó év alatt
meg fog házasodni.

Dagobert lord nagyot kacagott erre a jöv-
mondásra.

— Hát nem tudja, madame, hogy én nekem
már van feleségem?

— Tudom jól. Nem egy felesége van önnek,
hanem hét. Van szőke, barna, fekete, veres hajú;
kékszemű, feketeszemű; van alacsony és magas
termetű, karcsú és molett; egyet elvett ön *Lyon*-
ban, azt elhagyta *Sevillában*; a másikat elvette
Madridban, azt elhagyta *Genuában*; a harmadi-
kat elvette *Rómában*, s elhagyta *Bécsben*, és
így tovább: meridianusok szerint körülírta a
földgöbust elhagyott feleségeivel. És azok —
csodamódon — nem szaladtak ön után, hogy
soknejűség miatt bepereljék, hanem teljesen
meg vannak elégedve sorsukkal. Mylord ügyesen
el tudta velük igazítani a dolgot.

Dagobert lord elejté a szemüvegét s nem is
vette fel, hanem ráteposott. Így tán jobban
látni?

— Ki mondta azt önnek, madame?

— Hát a kártyák. Az én kártyáim.

— No, hát legyünk jó barátok, madame. Én
lefizetem a taksát. Ugy, a hogy eddig megháza-
sodtam, valószínű, hogy ez év folytán is meg
fogok házasodni.

— Nem úgy van, mylord. Ön legközelebb olyan
házasságot fog kötni, a mely az egész életre fel-
bontathatlan marad.

— Hiszen az is meg fog rajtam esni. Csakhogy
az a hölgy, a ki erre a balsorsra ki van jelölve,
még nagyon fiatal: nincs tizenkét éves.

— Azt is tudom. Önnek ezelőtt tizenegy
évvél egy csodaszép fiatal német herczegnőt
kellett volna nőül venni: akkor ön azt mondta,
hogy «eh, mit? menjen férjhez máshoz, majd ha
aztán leánya lesz, elveszem azt.»

— Egészen úgy van. Ez az a kiszemelt mánka.
Hanem erre még legalább öt estendeig várnom
kell, s így nagy sajnálatomra nem szolgálhat-
hatok igazat az ön kártyáinak az idén.

— Az én kártyáim nem hagynak magukkal
alkudozni. Én így látom, így mondom. Itt a
horoszkóp. Önnek ez évben házasság áll.

— De hát, miféle házasság? Mert a házasság-
nak vannak különféle alapokai, formái, módjai.
Vannak házasságok szerelemből, érdekből, becsü-
letből; van pénzházasság; van kényszerházas-
ság; van művészházasság; van házasság dics-
vágyból, kétségbeesésből; köttetnek házasságok
magasabb politikai tekinteteből; de mi kény-
szerítette engemet arra, hogy szívemet, keze-
met, nevemet holtiglan lekötsem, mikor az el-
sorolt kategóriák közül egyiket sem találok
magamra alkalmazhatónak?

— Sajnálom, mylord, hogy még ezt is meg
kell önnek mondanom: de a kártyák nem ismer-
nek irgalmat. Ön meg fog házasodni — éhségből.

De már az olyan bolond jóslat volt, hogy
Dagobert lord felsapta a kalapját a fejére a
jósnő előtt, s kacagva hagyta ott a szobáját.
Még az utcán is kacagott. «Éhségből megháza-
sodni!»

(Folytatása következik.)

HUNOK AZ ELLENSÉG ELŐTT.

rendelt
amelyek

Checa festménye.

Attila világverő hadának egy csapatját állítja szemünk elé az a kép, melyet olvasóinknak bemutatunk. Checa francia festő műve s a párisi Salon ez ideig kiállításának leginkább feltűnő képei közé tartozik. Azoknak az utódjától, a kik Isten ostorának hadait a catalauni mezőn megállították s világhódító útjukon visszatérni kényszeríték, bizonyára nem várhatjuk, hogy valami különös rokonszenv vezesse alkotásában, mikor a hajdani pusztító ellenség képét lelkében megteremtí s művészetével másoknak is szemléltetővé teszi. Checa képén is meglátszik, hogy igyekezett fölhasználni mindazokat a borzalmas meséket, melyekkel a történeti hagyomány a hunok pusztító hadjáratait kísérezte. Látni az erőt vadásig fokozza, a hadseregeket, phalanxokat és fegyverzett legiókat összetörő hadat, mely előtt egész világ porba omlott, egy portyázó rablócsapat szerepében, eszeveszett rohanással, harci láztól elvadult, különben is rettegést keltő arczokkal száguldani, mint a fergeg. Egyiknek a nyergében ott a zsákmányul ejtett fehér leány, hátrakötött kézzel, elaléltan. A kép megfelel tehát annak a fölfogásnak, melyet a krónikák a hunokról förtartottak, s kétségbe nem vonható, hogy Attilának két világrész népeiből összehajtott hadában voltak ilyen csapatok is. Ha tekintetbe vesszük, mily kevés és hiányos az, a mi a népvándorlások idejéből korunkra maradt, elismeréssel kell adoznunk a művésznek, hogy történeti hűségre törekedett s hogy képében, a hun korszakbeli emlékek felhasználásával, valóságos kortanulmányt nyújtott, mely minket is kiválóan érdekel.

AZ ALCUTHI CZIGÁNYTELEPÍTÉS.*

Azt olvastam nem régiben a lapokban, hogy fényes esküvő volt Alesuthon. Kolompár Gyurka cigányvajda elvette Rafael Annát. A hír humoros ízzel volt fűszerezve s első pillanatra humorosan is hangzott, pedig az az esküvő tényleg jelentékeny dolog, mert hát Kolompár Gyurka ő vajdasága eddig nem szokott elvenni senkit. Ha Kolompár Gyurka szívében eddig megmozdult valami, ahoz az ő kalandos és regényes hajlamainál fogva nem tartott szükségesnek semmiféle áldást. Kolompár Gyurka ő vajdasága saját autonóm hatáskörében intézte nemcsak a saját szíve dolgait, hanem hadseregének: az idő, tűz, víz és mindenféle elemek viszontagságaival dacolni kész izzzszemű czaftatos kóborlóknak minden néven nevezendő ügyesbajait.

Kolompár Gyurkának ez a reform-ténye nagy forrongás okozója lesz a faluvégektől jó tájra eső rozszant házak füstös zugaiban, s az útszéle mentén ütött alkalmi tanyák tilosból összeszedett sziporka tűzénél. Kolompár Gyurka Alesuthon agyonütötte a poézist. Eddig, ha megrezzent a kóbor sátrak alatt a szív: arra tavasszal a rügy s a kelő föld, nyáron a napfény, őszszel a tarló, télen még az üstnek lángja adta az áldást. Most megfordul a világ és lassankint majd pap is kell ehez a dologhoz. Kolompár Gyurka ő vajdasága bevitte a kóbor szívek dolgát a templomokba.

Ez a házasság József főherczeg azon civilizatorius tényének egyik becses első eredménye, mely nehány cigány-családnak pár hó előtt Alesuthra történt telepítésében nyilvánult. Csak első fecse, az igaz, de hát kis patakokból lesznek nagy folyók. A családi élet nyomán születik majd a rendszeres munka, annak a szeretete, aztán a gyermekek iskoláztatása s az élet feladatainak teljesítésére szükséges erkölcsi alap.

Abból az egyszerű körülményből, hogy a szolgabíró egy az alesuthi határban portyázó cigány-csapatnak eladatta a lovát, még mesz-

* A József főherczeg alesuthi cigány-telepítése ügyében annyi téves és a való tényállásnak meg nem felelő adat került nyilvánosságra, s az egész kérdés annyira nem az azt érdemlő komolyság jellegével tárgyaltott, hogy örömmünkre szolgál, midőn a leghitelesebb és a legilletékesebb kézből vett följegyzések alapján közzétehetjük a telepítés ügyében eddig történt minden mozzanatról alaposan beszámoló fentebbi rajtot.

Szerk.

szeható üdvös dolog származhatik. Hét dunántúli vármegye ugyanis, elejét veendő a cigányok kóborlásával járó vagyonbiztonsági kétes állapotoknak, elhatározta, hogy a sátoros-czigányok lovai és kocsjai elkobzandók. Ennek nyomán eselekedett az alesuthi szolgabíró, midőn a főherczegi kert végében augusztus hó utolsó napjai körül tanyázó cigány-család lovát és kocsját elkótyavetyéltette.

A család megfosztatva vándorlása lehetőségének egyetlen eszközétől, pereputtyával nem tudott tovább menni s czók-mókjával együtt teljes fedél nélkül maradt a szabad ég alatt. A főherczegnek megeskik rajtok a szíve, fölkel benne a veleszületett emberbaráti érzés és födelet ad nekik. Erre a tényre két dolog még külön-

illeti, annak megadása csak menne, de az adó részéről nem ez a kérdés. Az ő kérdése: kiérdemeltetni a kenyeret. Semmittevéshez szokott és állandó lakhelytől irtózó fegyverzetlen csapattal, melynek kenyérszerzési módja a ragadós kéz és a kocsi után való olyan kitaró futkosás, melylyel csak a pisai domtér koldus seregének támadó szemérmelensége vetekedik, — nem könnyű dolog.

A főherczeg azonban nem riasztotta vissza akadály. Régi, előszeretettel folytatott tanulmányok alapján jól ismerte azt a teljesen nyers anyagot, mely a kezére került. Habozás nélkül fogott a feladatba. Fedelet kell adni mindannyinak és munkára kell fogni mindannyit azonnal — ez volt az adott helyzetből folyó napi pa-

rendszerint Alesuth felé szeretne venni útját a gebéjük. Alesuthon naphosszat nyitva áll az ajtó és az ablak. Abban az udvarban lopási eset nem fordult elő soha.

A főherczeg biztosan érzi magát, de a falu népe gyanusabban nézi a dolgot, bár mostanig nincs ez irányban panasz. Hogy valami szívélyes viszony nem keletkezhetik köztük s az ő szemökben vad elemet képező új polgártársak közt, az előre volt látható. A magyar paraszt szereti a munkát s lenézi a mihaszna semmittevőt; a magyar paraszt keze munkája nyomán a maga viszonyaihoz mérten nemcsak bizonyos civilizált életet él, hanem van benne némi arisztokratizmus is. Nem keveredik a cigánnyal. Vályogot vettet vele, no meg a fülebe huzat ünnepeken, de

kellett gondoskodni. A főherczeg alkalmas parancsolót keresett. De annak föltétlenül az ő vérből levő vérnek kellett lennie, a ki ismeri furfangos észjárásukat s a veséjökbe belát. Rendszeres szolgálatába fogadta e végből a fehérmegei cigányvajdát, a 18 éves Kolompár Gyurkát, a ki, minthogy lótarása hatóságilag szintén betiltatott, nagy készséggel kapott az alkalmon. Ma ő az alesuthi cigány-telepek főherczegileg is megerősített vajdája.

Meg kellett ezek után állapítani a most már vezérrel is bíró barna seregnek a vármegyei hatóságához való viszonyát. E végből a főherczeg megegyezett a járási főszolgabíróval, hogy a telepek a hivatalos átírásnak egyelőre való

ősi hajlamaikhoz hűen kocsik után futkostak azelőtt; most ezeknek csak szórványos nyoma van. Kezdenek beletörődni a munkába a mi eleinte sehogy se izlett és csak édesgetésre ment, s melynek kiküldésére alkalmas volt minden ürügy; az asszonyok megtanultak kenyeret sütni, melyről fogalmuk sem volt, s a családok kezdtek értékelni a pénzt. Mind olyan jelek, a melyek biztató kilátást nyújtanak a civilizatorius munka lépésről-lépésre való tovább szövésére.

A lakáson fölül el lettek látva ruhával s a munkát teljesítő: ötven krajczár napibérrrel: kötelességüké tétetett azonban, hogy keresményökből élelmezzék magukat. Ez egy kissé nehezen ment, de ennek egy, nem az ő fogyatkozásaikban rejlő oka is volt. A csapatban kevés a munkabíró férfi és sok a kisebb munkaerőt képviselő asszony-nép, s még több a purdó. A két utóbbi elemre nézve kifogy időnként az ő erejüknek megfelelő mezei és házi munka. Sokszor nehézzé nekik foglalkozást juttatni; a mi aztán azt eredményezi, hogy a kizárólag saját kézimunkája keresményére utalt családfő nehezen tudja fedezni sok személyre kiterjedő szükségleteit. A minden mozzanatot éber szemmel kísérő főherczeg gondos figyelmét természetesen nem kerülte ki ez a lényeges körülmény. Elvétől azonban nem tért el. Hogy a koldulásnak minden áron eleje vétessék, saját maga vásároltatta be a szükséges élelmi készletet és árusította el nekik $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ áron. Azelőtt egész odavetődött csapatok teleltek nála kegyelem-kenyeren, most meg akarja velök ismertetni, a saját kezök szereményének besét, a mi lassan-lassan megy is.

Az első két hónap futólag jelzett ezen biztató eredményei azon elhatározást érielték meg a főherczegben, hogy aradi- és biharmegyei birtokain is kísérletet tesz a telepítéssel, Alesuthon pedig tovább folytatja a már rendelkezésére álló anyag fejlesztését. A kenyérkérdés el van intézve, most hát annak a sora következik, hogy nemcsak kenyérral él az ember. De ez nehezebb sor. Nehezebb annak dacára, hogy ehez nem hiányzanak a lelkes munkatársak. Pap, tanító és az apácák készséges keze.

A csapat férfi tagjai lassankint csak beletörődtek abba az eszmébe, hogy fiaik a vályogvetésen kívül nescak a plébánosnak lelki oktatásait szívják magokba, hanem hogy ismergessék meg a betűt is, de már az asszonyok sokáig fejcsóválva tanakodtak a fölött, hogy mire is való az ő bodri csemetéiknek az az abéce; de végre is azzal a megokolással, hogy miután azt az ő legfőbb jötevőjök szükségének tartja rájuk nézve, hát csak legyen; mert hát, ha nem volna javukra, nem mérné ki rájuk ezt a nagy penitencziát. Lesz hát iskolabajárás úgy az alesuthi, mint a göböljárás pusztán; de annak még egy nagy föltétele van. A többi iskolás fiuk iránti tekintetből ki kell először gyógyítani a purdékát, a velök született viszonyból s baráti lábra állítani őket a tisztasággal.

A leánygyermek egy lépéssel már előbbre vannak, s ebben a férj üdvös munkája sikerén hévvel csügö hitves által Alesuthon telepített szatmári apácákat illeti az érdem. Nekik ott egy úgynevezett szegény-konyhájok van, a mi annyit jelent, hogy meleg leves várja az éhezőt. Az első időkben tilalom ellenére oda-oda lopóztak a cigány leányok, az apácák meg lassankint rátették jötevő kezöket s önként ajánlkoztak arra, hogy iskolázzák, nevelik, s női munkára tanítják a teljes sötétségben tapogatózókat. E zélra a főherczeg legközelebb egy külön tanuló szobát rendez be számukra, mert egyelőre aggyalos lenne a többi zsengebb gyermekek közé helyezni őket, és pedig annyival inkább, mivel

A HUNOK AZ ELLENSÉG ELŐTT.

Checa festménye.

nős rugóul is szolgált. Az egyik, hogy az elkobzott lovát az ő lóállományából vette a cigány-család, a másik meg, hogy ép az alesuthi kastély tövében lett gyámoltalanná. Az emberbaráti tény azonban egy másik üdvös eszmével volt egybekapcsolva. Rendszeres munkára fogni a munkakerülő fajt. A családnak értésére adatott, hogy alamizsnára többé ne számítsen, de munkáért meglesz a megélhetési mód. Reálltak; és mi lett az eredmény? Egy hét mulva nyolcz ilyen, kocsit-lovat nélküli család állított be Alesuthra gyalogosan, s ezeket röviddel utána még tizenegy más, hasonló sorsban osztagozó követte Fehér-, Veszprém- és Esztergomvármegyékből.

A nemesszivű főherczeg az első család fölvetelétől számított két hét mulva arra ébredt, hogy egy, száz tagot meghaladó éhes fekete sereg várja tőle a kenyeret. A mi a kenyeret

rancs. Első szükségül szalmasátrak állítottak föl, pár hét alatt pedig elkészültek az állandó lakhelyet nyújtó földputrik, két család részére közös konyhával s két oldalt mindegyik részére külön-külön, egy-egy szobával. Aztán munkába lett fogva a barna sereg apraja-nagyja, nem- és korkülönbség nélkül, azonnal.

A munka persze eleinte huzódovza ment. Eddig a dolgok könnyebb végéhez szerettek nyulni a télettség kóbor lovagjai. A répaszedés, kukoriczakóró- és favágás derékfájásokat okozott, a szőlő-rigolirozás földmunkáiból haza hozott föltört tenyerek pedig kishitű jajongásokat idéztek elő. Majd ez, majd az akart kiállni a munkából. A munkára rá lettek fogva, a föltört tenyereket pedig sajátkezüleg gyógyította minden egyes esetben a főherczeg. Hozzá teljes bizalommal közelednek bajaikban. Még mikor nem bénította volt meg őket a vármegye, akkor is

egyebekben aztán teljes három lépésnyi messzeség. A százat meghaladó telepes persze nem mind kezeli a vonót, de azért vasárnapokon szereti magát benn feledni az ivóban.

A vasárnapok eleinte zajosakká nőttek ki magukat Alesuthon. A cigány könnyen kapotossá lesz az ő dallamos fejével s a dolog aztán rendszerint összakapással végződik. A vasárnapok véres verekedéseket idéztek elő. De annak most már vége van. A főherczeg maga elé idézte őket, betiltotta nekik a koreszmázást azzal, hogy ismételt esetben a szolgabíró elé állíttatja a házártsosokat, a szolgabíró pedig nagy rém. Azóta béke van. Czigány nem fordult meg a koreszmában, mert a szolgabíró meg a vendéglősnek tiltotta meg azt, hogy italt mérjen a barna seregnek.

Hogy a fegyelem ezen fegyverzetlen csapatnál biztosítottassék, mindenekelőtt felügyeletről

mellözésével nála tartatnak nyilván, s hogy minden egyes személyi változásról a szolgabíró értesítettik. Rövid szabadságokra, a főherczegtől vagy jószágigazgatójától nyernek órára, napra szóló személyi igazolványokat; fölmerülő nagyobb kihágás vagy büntett esetén pedig a szolgabíró azonnal táviratilag értesítettik.

Ezek voltak az első intézkedések. Födött házi tűzhely, munkával kiérdemelt kenyér és fegyelem. De a pillanat első szükségéből folyó ezen rendelkezéseknél nem állott meg a nemes jótevő. Éber figyelemmel kísérte az új polgárok életmódját és messzebb menő tervekkel foglalkozott.

Eltelt két hónap. A koresma csendes volt. Verekedés nem ismétlődött. Jele, hogy szóval, intéssel hajlítható ez a nép. Velök született kenyérkeresési módjuk, a koldulás úgyszólván megszűnt. Tolakodtak, kerítésen átmásztak és

a legemlékebb oktatásra váró leányok kora a 6 és 16 év között váltakozik.

De nemcsak az apróságok és a serdülők lelki szükségleteire szorítkozik a gondoskodás, hanem kiterjed az a felnőttekre is. Érttem azt a tervet, mely a munkaszeretést és nemes vetélkedés fejlesztését tűzi ki célul. Időnkint ugyanis még mindig megéssik, hogy egy-egy rész megújítja a munkát, s fölkel régi vágya, a helyről-helyre vándorlás édes semmittevése után. Ez a kóborlási hangulat többnyire olyankor vesz rajtuk erőt, ha nem érzik közelükben a főherceget, s ha kevésbé jár sarkukban a vajda; de ha aztán lelkükre beszél a legfőbb jövendő, s ha rövidre fogja őket szigorúval a közvetlen parancsoló, megint csak minden a rendes kerékvágásba kerül. A munkahajlam fokozására és a becsület-érzés fölkeltésére jutalmi díjakat szándékozik kifizetni a főherceg olyképp, hogy az egy hét folyamán megszakítás nélkül munkát végző előnyben részesüljön társai fölött; ha pedig esetleg lankadást mutatna a munkakedv, elvonatnék a kedvezmény.

De hat a főherceg az erkölcsi irány fejlesztésére egy más, igen lényeges eszköz által. Van abban a csapatban férfi, asszony, gyerek, de nincs család, vannak párok, de nincs házaspár, a vajdának is megvan a maga «szemfény», de nincs felesége. Hiányzik a pápi áldás. A főherceg nagy súlyt fektetett arra, hogy a csapat első embere adja a példát. Az, a kire hallgat a többi. Saját maga fordult a honvédelmi miniszterhez a végből, hogy a még hadköteles Kolompár Gyurka megkapja a kivételes nősülési engedélyt. Megkapta, és meg is volt a fényes esküvő és most már Kolompár Gyurka nemcsak maga teljesíti parancsoló tisztét a dobozi telepen, hanem kalapot emel az ő hitese jobb felének is a barna sereg, mely az ő nyomukon majd lassankint szintén a templomba kerül szívügyeivel.

Ezek azok, a mik a telepítés ügyében az alsóthi esküvőig történtek. De hogy teljes képünk legyen a kezdeményezés első nehézségein túllevő, s a terveit cél tudatosan tovább szövő főherceg minden lépéséről, nem hagyható említés nélkül, hogy az ügy itt vészolt, minden mozzanatának érintésével már két ízben előterjesztést tett a kormány-elnöknek a tényállásról, s hogy onnét a telepítés nehézségeinek teljes méltánylásával a lehető támogatásról biztosítottatott.

Mi a magunk részéről melegen üdvözljük azt a nemes, önfeláldozó s a közvetlen érintkezés apró-cseprő bajai által se visszariadtott jó szívet, mely az éhezőnek emberbaráti érzésből először kenyert, hajlékot ad s aztán civilizatorius szemmel előre tekintve, a társadalom hasznos tényezőjének igyekszik megnyerni azt a bolygó elemet, melytől idegenkedik az érintkezés, s mely maga is csak faluvégi időleges sátrak tüzeinél érzi magát hon. Mi teljes sikert kívánunk a nehéz munkához és nem is kételkedünk, hogy fokról-fokra kiegyenesedik majd az a rögös talaj, melyen most még csak lassú lépésben, időnkint vesztegelve haladhat a jármű. Az úttörés oly kézben van, mely lelkesedést, hitet és akaratot visz a munkába, s melyet nemcsak a helyi közvetlen tényezők buzgóssága támogat, hanem mellette van a legelső magyar ember rokonszenve is, a ki legutóbbi ittléte alkalmával nemcsak meleg érdeklődéssel tudakozódott az ügy állása felől a főhercegtől, hanem azzal a kérdéssel, hogy «tudnak-e mind magyarul», érintette a jövőt is.

Kívánjuk, hogy erre az áldásos munkára újabb és újabb sikereket hozzon az új év!

ÚJ ÉVKOR.

Óreg Idő megdermedten
Úl az örök Egyetemben,
Meg se mocczan,
Úgy ül ottan,
Szeme is lezárva,
Se előre nem tekint, se hátra.

Kicsinyes a véges ember,
Újját híz a végtelennel,
Méri s teli
Czövekeket;
Lever egy-egy éket,
Hogy az Idő — úgymond — eddig lépett.

S a rémre, mit maga festett,
Örökösön félve lesked —
Kort erőtet:
Eszendőket
Majd napokat mérve,
Majd parányi órát, perczet végre.

— Ó-esztendő, új-esztendő,
Te elmúltot, te jövendő,
Határtokon
En úgy fogom
Poharam, mint másokor,
Mit se tartva kortól, hervadástól.

Mert nem az a koros ember
A kit néhány nagy év terhel;
Az az agg, ki
Dalba kapni
Ifjan se tud; ej haj,
Az az agg, ki ifju bár, de meghal.

Mig szivemben egy dal csendül
Rózsáru és szerelemről,
Mig lelkelem
Száz érzelem
Pezseg, jön, megy, esd, vár: —
Azt se tudom, hányadik év ez már.

— SZABÓ ENDRE.

JUDIT.

Elbeszélés.

Irtá MABEL E. WOTTON.

Angolból fordította A. B.

Sok embernek telik abban kedve, ha gondjait másokkal is megérezeti s azok egy részét mások vállaira helyezi. Így tett velem Trent Horác, ki egy rövid levélben arra kért fel, hogy Londonba érkező fiát szemmel tartsam.

«Nagyon jó fiu, — írta barátom, — otthon neveltem és most is teljesen én tölem függ. Eleinte Oxfordba akartam küldeni, de ez nem volt inyére, mert köztünk maradjon a szó, a könyveket nem igen szereti, s így elhalt édes anyja nővérenek tanácsára a városba küldöm. Hadd ismerkedjék meg kissé a világgal s a hozzá való társasággal. Mihelyt eléri nagykorúságát, Lambton lord leányát fogja nőül venni. A lord birtokai az enyémmel határosak. Viselje tehát gondját a fiunak, ezzel nagyon leköteleztem.»

Trent Horáczal az etoni egyetemen ismerkedtem meg s azóta orvosi pályámon való előmenetelemet leginkább az ő hathatós pártfogásának köszönhettem. Ezek után mit volt mit tennem, mint Trent barátomat értesíteni, hogy kivánságát legjobb tehetségem szerint teljesíteni fogom.

A level után nemsokára a fiatal Trent is megérkezett, kibem a kissé furcsa nevelés dacára, melyben falusi otthonában részesült, egy derék, szeretetreméltó fiatal embert ismertem meg.

— Atyám azt mondá, uram, — kezdé a fiatal Trent, — hogy mulassam ki magamat Londonban, s ezt meg is teszem, ha ön jönnek találja...

Első találkozásunk alkalmával a fiatal emberben oly sok jó tulajdönt, a romlatlan szívnek annyi jelét fedeztem föl, hogy köztünk rövid idő múlva, a korkülönbség dacára is, a lehető legbensőbb barátság keletkezett. Trent Horác, kit atyja bőven ellátott pénzzel, az előkelő klubban, hova bevezettem, nagyon tapintatosan viselte magát. Hetenként többször

meglátogatott s ilyenkor minden tartózkodás nélkül elmondotta kalandjait, mulatságait. Azt láttam, hogy az alig husz éves fiatal ember, veleszületett jellemzilárságával egészen atyjára ütött, és gyakran úgy tetszett, mintha csak az atyjával, az egykori etoni iskolatárssal beszélgetnék. Mindezekről alkalmilag Trent Horácot is értesítettem, ki viszont apai örömét közölte velem.

Egy szép júniusi éjszakán, a belvárosban tett többrendbeli beteg-látogatások után, kedvem kerekedett a klubba is betekinteni, hol ilyenkor, éjfélt után javában folyt a mulatság. Kocsimat haza küldve, gyalog indultam a Picadillyben lévő klub felé. A fényesen kivilágított kapu előtt egyszerű, de elegáns fogat állott, melynek ablakából egy bájos fiatal hölgy szegezte szemét a fehér márvány előcsarnokra. Önkéntelenül én is oda pillantva, egy csomó fiatal embert láttam, kik jóízűen kacagtak valamin és ide-oda lökdösték egymást.

— Ne bolondulj, Horác, — kiáltá az egyik, — hadd el; tudjuk, hogy mint afféle falusi ripók, erős vagy, de a mi az ügyességet illeti, ez már más dolog, könnyen rajtavesthetnél, hadd el!

Ekkor láttam Trent Horácot, ki az emelet vasrácsosátán lógva, valószínűleg az akrobatának azt a szokott salto-mortaleját akarta utánozni, a midőn kezük helyett lábukkal tartják meg a test egyensúlyát. Mielőtt az eszeveszett mutatvány lefolyását megakadályozhattam volna, Trent, ki csakugyan tulságosan bizott erejében, az emeletről a lépcső aljára zuhant. Ekkor a kapu előtt álló kocsiból éles sikoltozást hallottam és a következő pillanatban ama fiatal hölgy, kit az imént láttam, Trentre borult.

— Dick, Dick, * kedvesem, mindenem, te megsérültél, meghaltál!

A fiatal hölgy szavai a legmélyebb benső fájdalmat fejezték ki.

Dick? Igen, ezt a nevet mondá a hölgy, még pedig többször egymásután. Eszembe jutottak az öreg Trent levelének szavai, a midőn azt emlegette, hogy «hadd mulasson a fiu!» De ezt a néveserét hamarjában nem értettem meg. En, mint orvos, azonnal hozzáláttam a sebesült gondozásához, mialatt a fiatal hölgy mellettem térdelve zokogott. Trent lábát törte, azonkívül fején is megsérült, de azért helyzete komoly aggodalomra nem adott okot.

— Ne féljen, kisasszony, — mondám, miután a sebesült fiatal ember fejét a vértől megtisztítottam, — Trent úr sebei nem veszélyesek. Ezt, mint orvos, határozottan állíthatom.

Trent lassanként magához tért, habár a láb-törés nagy fájdalmakat okozhatott neki. Arról volt szó, hogy a beteget a klub helyiségében ágyba fektetjük, hogy itt tegyem rá az első gipszkötést. Ámde a fiatal hölgy kijelenté, hogy ez esetben ő is itt akar maradni; ennek pedig nem lehetett megtörténni, mert ily formán az ő reg Trent rögtön megtudná az újságból, mily körülmények közt esett meg a dolog; szóba kerülne ama rejtélyes hölgy, és ezzel együtt, ki tudja, még miféle egyéb kényes kérdések.

— Doktor ur, — hebegé a sebesült gyenge hangon, — ahadd legyen úgy, a mint Judit kívánja!

A fiktal hölgy utasítása szerint Trentet óvatosan la ására szállítottuk tehát, hol minden tölem kitelhető módon gondját viseltem.

Az egész idő alatt jól szemügyre vehettem Juditot. Fiatal, üde, majdnem gyermekies arcával, angyali szépségű szemével engem is megigézett. Nem esoda, gondoltam magamban, hogy Trent belebolondult, hiszen ennyi bájnak még én sem tudtam volna ellenállni.

— Remélem, doktor ur, — mondá Judit s egy napon, midőn Trent a sebláz mulása után csendesen elaludt — ön nem fog sokat követelni? Én is, Dick is, nagyon szegények vagyunk, sokat nem fizethetünk, ön pedig oly szives és jó...

— Ne törődjek velem, kérem; különben mivel szokott Dick foglalkozni?

— Semmivel, — feléle Judit nagyot sohajtva, — most még van egy kis pénzünk; ha ez elfogy, akkor Dick színes lesz, vagy írrok, vagy akármí. Ő még maga sem tudja, mibe fog kezdeni. En zongora-leczkéket adtam, de Dick nem akarja, hogy pénzt keressek.

Trentnek az a lakása, hová őt el kellett vinni, nem a St. James-fogadóban, a hol eddig

* Rikbárd diminitivuma az angolban.

tartózkodott, hanem a Sloane-utcában volt. A szobák berendezése arra mutatott, hogy Trent csak nem régen költözhetett oda, mert sok oly tárgyat láttam, melyek leginkább nő által lakott helyiségekben szoktak előfordulni. A házfelügyelőnél mint «Trent úr és neje» voltak bejelentve.

Judit elmondta, hogy Trenttel a Broad-Gardenben ismerkedett meg.

— Egy napon arra mentem valamely tanítványomhoz, Trent pedig az uszodából jött, ekkor valami csavargó az utcán hozzám tolokodott, a miért aztán Dick földhöz vágta. Azóta ismerjük egymást.

En részemről az egészet kissé deákos regénynek tartottam, mely előbb-utóbb ép oly könnyen véget fog érni, mint, a mily könnyen keletkezett. Ámde idővel Juditban egészen más érzelmekeket vettem észre. A fiatal hölgy rajongó szerelemmel

«Dick, Dick! kedvesem, mindenem, te megsérültél, meghaltál!»

«Valami csavargó az utcán hozzám tolokodott, a miért aztán Dick földhöz vágta.»

esüggött a fiatal emberen, ki felülvéle után valószínűleg egészen másképp fog gondolkozni, mihielyt atyja a könnyelműen megkezdett viszonyok nyomára jön.

— És mit tenne ön, — kérdém egy alkalommal Judittól — ha Dicket véletlenül elvesztené? — Meg kellene halnom! — rebegé könyes szemekkel, — nélküle már nem tudnék élni.

(Folytatása következik.)

A DEBRECZENIEK VENDÉGSZERETETE 1849-BEN.

Egy 1848/49-es honvédtisztől a következő sorokat vettük:

Tisztelt szerkesztő úr!

Értsemre esvén, hogy a debreczenieknek az 1849-ben ott működött, állomásozott vagy keresztlvonult polgári és katonai közegek irányában mutatott vendégszeretete több oldalról igazságtalanul megtámadtatott, arra kérem a t. szerkesztő urat, hogy a valóság kiderítésére az alábbi rövid közleménynek becses lapjában helyet adni sziveskedjék.

Közvetlenül Budavár ostroma előtt, az ottani táborban parancsot kaptam, hogy ezredem számára Debreczenből 90 ujoncot, 180 pótlóvat (remondát), nyergeket és egyéb felszerelési tár-

gyakat hozzak. Fedezetül két altisztet és tizenkét közbent kaptam. A Svábhegyen lévő fővezéri irodában vett utasítás szerint kilencz fogoly osztrák tisztet is kellett Debreczenbe kísérnem, ezenkívül szigorú felelősség terhe alatt meghagyattott, hogy azon esetre, ha a szállítványt Debreczenben három nap alatt meg nem kapnám, tüstént a táborba térjek vissza. Éjjelnappal az elég gyorsan robogó szekerek mellett menetelve, melyeken a foglyok ültek, harmadnapra Debreczenbe értem, hol a térparancsnokságnál jelentkezve, magam és embereim számára beszállásolási utalványokat kaptam. Az idegen tiszteket szintén a térparancsnok vette át. Mialatt két altisztet a legénységgel együtt a szállások elfoglalására küldtem, magam a hadügyminisztériumba mentem, hol az illető osztályfőnök arról értesített, hogy az ujonczok megvannak, de a lovakat és a többi felszerelési tárgyakat csakis két-három hét múlva kaphatnám meg. Erre természetesen azt jelentem, hogy három napnál tovább várnom nem szabad, mely idő eltelte után a táborba visszatérndek. Hosszas kihallgatások, tárgyalások és jelentések után végre dél felé Mészáros hadügyminiszter aláírásával ellátott rendeletet kaptam, mely szerint a szállítvány átvételére nem három, de öt napig várjak. A «Tizenhárom város»-ban jelezett szállást felkeresve, a ház előtt huszárajaim agyon-

szájából, kik a háború keserveit csak hirtől ismerik, mélyen meghatóttak. Egy fél óra múlva embereim három házból kaptak szállást; az illető gazdák tulajdon lovaikat egyelőre az udvarra kötötték, utóbb pedig a tanyára küldték. Magam egy református egyházi háznál kaptam helyet. A derék férfi nevét 43 év után elfelejtettem, de azért az ő és családjának irántam tanusított önzéstelen szívesességét, míg élek, nem fogom elfelejteni.

Az öt napból nyolcz lett, ezen idő alatt a husárokat a szó szoros értelmében tyúkkal, kalácsal tartották; magam egyszerre hat helyre is voltam hivatalos ebédre, vacsorára vagy uzsonnára, ha bár a bajtársak kedvéért többnyire a «Biká»-ba kellett mennem. Debreczenben tisztól soha sem hallottam panaszt a lakosság ellen, de még a korcsmákban és boltokban is oly áratok szabtak, melyeket, tekintettel az akkori viszonyokra, nagyon mérsékelteknek lehetett mondani.

Elindulásom napján a «Tizenhárom város» nagyja-aprja már három óraker talpon volt, hogy a háborúba induló husárokat láthassa. Száznyolcvan ló helyett ötvenet kaptam, a 90 ujonczból pedig husz a moóri és marlowásári csatából az Isten tudja hogyan, a debreczeni kórházba jutott, vén Miklós- és Sándor-huszár lett. Mindenkitől szívélyesen elbúcsúva, az el-

indulás előtt ember és ló fölött a szabályszerű szemlélt megtartottam, mi alatt körülöttem száz meg száz néző tolongott. Valami Faragó Bence nevű husárnál — ki az egész úton lovamat gondozta — ennek mántlizzákja (a nyereg hátsó részére felszalott táská) alatt egy gondosan elrejtett sima sodrófát találtam. Úgy tettem, mintha a furesa portékát nem láttam volna, mert nem akartam, hogy a néző közönség a huszárt kinevesse. Mihelyt a városból kiértünk, leszállítottam az embert lováról.

— Hol szerezte kend ezt a sodrófát, és mi a méneköt akar vele kezdeni?

— Alássan jelentem vitéz főhadnagy uramnak, — felelé a vén huszár, — a nemzetes asszony, a hol kovártályban voltunk, úgy adta, hogy a száraz ruhát, ha mars közben valahol ráérnék mosni, kimárgoroljam. Még három nagy darab szappant is adott.

— Hát még mit nem?

— Még egy kis ócska fehérruhát.

Utóbb kiszült, hogy nem volt ember, ki házigazdájától valami szükséges tárgyat vagy ruhát ne kapott volna. Enni valót annyit hoztak magukkal, hogy még a promontori táborban maradt pajtasoknak is jutott belőle.

Senki se bántsa a derék debreczenieket; alig hiszem, hogy róllak azon korból még élő ember igazságosan rosszat is mondhatna.

C. T. G.

1849-es huszár számadós.

PARTRÉSZELET ABBAZIA MELLETT.

EGYVELEG.

* A számi király is csatlakozott az irodalommal foglalkozó fejedelmek csoportjához. A maláj fél-szigeten tett utazását írta le s adta ki illusztrálva.

* Nászutázás léghajóval. Egy Prágában esküdött német házaspár léghajón akart elmenni új otthonába, Stettinbe. A felszállás szerencsés volt, de útjuknak alig felét tették meg, midőn a gázkészlet elfogyott, a léghajó Brandenburgnak egy kis községe mellett leest. Mivel a léggömböt e helyen megtölteni lehetetlen volt, az új házaspár, lemondva regényes tervéről, vasúton utazott Stettinbe.

* Fára mászó dísnót lőttek Queensland ausztráliai tartományban. A dísnó valószínűleg közönséges dísnó és famászó kenguru keresztjezéből eredt, mivel mindkettő sajátját örökölte. Orra, füle és teste a dísnóhoz hasonlított, de volt erszénye is hasán és hatalmas karmai, melyekkel a fára mászott, hol farkával támaszkodott meg és karmaival szedte eledelet. Húsa e sajátos állatnak az ürühúshoz hasonlított.

* Protestáns theologiai akadémia nyílt meg most ősszel Japánban, Tokio városban. Az új intézet egészen európai szervezete, s a japán nyelven kívül német és angol tannyelvet is használnak. Igen szép szakkönyvtára is van.

* Chénonceaux kastély Touraineben, melyhez különösen I. Ferencz és Medicis Katalin korából számos történelmi emlék csatlakozik, most egy amerikai milliomas birtokába került, ki 400,000 forintot adott érte annak a banknak, mely utolsó tulajdonosától, Pelouze asszonytól vásárolta meg, ki azt kénytelen volt eladni, mivel fivére, Wilson, Grévy elnök veje, pénzavarokba vitte.

KILÁTÁS TERSATTÓRA.

* Nagy Károly jogarát jelenleg a párisi Louvre-ban őrzik. I. Napoleon kormányzásakor kifejezte óhaját, hogy a híres császár jogarát fogja kezében tartani s e végett a régi jogart egy aranyműves újonnan bevont selyemmel. Midőn azonban a régi selyemborítékot eltávolította, meglepetéssel látott az érczen egy 1280-ból eredő feliratot, hogy ez a bot egy notre-damei énekes karnagyi pálcája volt. A fölfedezést azonban eltitkolták s Napoleon sohasem tudta meg, hogy Nagy Károly jogara valószínűleg nem igazi.

* A villamosságot újabban fa, elefántesont és más anyagok ékítésére használják. Villamos áram által hevített platina sodrony nyomja be a tárgyakba a rajz körvonalait s ha erősen meg nem melegítik, selyemre, s más szövetekre is lehet alakokat rajzolni és pedig meglehetősen tökélyvel.

* A szabadkőművesek száma a freibergeri «Zur edlen Aussicht» páholy kimutatása szerint jelenleg 1.140,870 s ezek 142 nagy páholyban s 18,180 páholyban működnek. Európában van 32 nagypáholy, 4554 páholy s 325.584 szabadkőműves. Amerikában van 103 nagy páholy, 12.630 páholy s 741.843 szabadkőműves. Ázsiában van 440 páholy s 32.100 szabadkőműves, Ausztráliában van 3 nagy páholy, 370 páholy és 28.100 szabadkőműves. Afrikában van 4 nagy páholy; 186 páholy s 14,243 szabadkőműves.

* A drágulást a régi Rómában is ismerték, különösen a köztársasági korszak vége felé. 74-ben Kr. u. Lucillus Lucius konzul Misenum mellett egy villát 2,475 ezer seszterciért (282.150 forint) vásárolt meg, holott ugyanazért a villáért száz évvel előbb Cornelia, a Gracchusok anyja, csak 75.000 seszterciát (8.500 forintot) adott.

LOVRANA.

KÉPEK FIUMÉBÓL ÉS VIDÉKÉRŐL.

OSICS KOLDUS.

ÚJ ÉV.

Boldog új évet! A Szilveszter-éji mulatók ezzel üdvözlik az új esztendő legelső perczét. Hajnalban esőgetnek ajtónkon a rendező újvívi közsöntők, a kiknek ismeretségük új esztendő napján kezdődik és ugyanaznap végződik. Szurkos fiúk, a kiket soha sem láttunk; de a kik boldogságot árulnak nekünk meglehetősen olcsón. Mert újvívi babona, hogy fiú köszöntőn ránk először. A fiatalóságban van az élet, az egészség, a gazdagság, a boldogulás minden kelleke. Aztán jöhetnek az öregek, a kiknek kevés kívánni valójuk van a maguk számára; a fiatalokra ruházak minden jó kívánatukat. Nem keressük, mennyi a jó kívánságban az önzés, mennyi az őszinteség. Csak azt halljuk, a mi a magunk vágyával egybehangzik: hogy boldogok legyünk. Forduljon jobbra a sorsunk, ha viszontagságos volt a múlt évben; ha pedig szerencsésnek éreztük magunkat, hát legyünk még szerencsésebbek. Ide, ide a boldogsággal! Rövid a lét. Nem élvezhetjük eléggé gyönyöreit.

A vágy telhetetlenné teszi az embert. Viszi magával, mint a levegő a papírsárkányt. Föl a magasba, a hol elvesztve a talajt, csak libegleg egy ideig, hogy nagy zuhanással visszakerüljön oda, a honnan fölemelkedett. Ilyen sárkány a mi kívánságunk. Rózsálczra köve száll föl, föl. Pajkos amorettek, zefir-lepkék kísérik magasabba és magasabba. Olyan kellemes a ringás, az arany sugaras levegő, a kitaruló égbolt miriád csillagával. Így szállunk édes, bohó álunkban egészen az esztendő végéig. Ott lezuhanunk. Fáj a lelkünk, mikor látjuk, hogy tört össze a sok borda, mely a sárkány papirosát feszítette. Némely ember talán kifárad a játékban, mint a türelmetlen gyermek. A másik bölcsőbb természetű; újra kezdi s mulat élete fogytáig, remélve, hogy a jövő esztendőben már komolyan beteljesül vágya.

A filozofusok sok meddő vitával izgatták föl a világot és magukat, s vajjon mi bölcsőbb az emberiségre: a tudatlanság vadsága-e, vagy a műveltség kielégíthetetlen mohósága? Rousseau után Tolsztoj ohajtja megvalósítani a természet-hez közelebb álló primitív életmódot, melegeget szegénységével, a földről mozdulni nem akaró egyszerűségével.

Ábrándkép. Egy nagy ész óriási tévedése. Hiszen nincs az a vad állapotban élő erdei manó, a ki melegegettenne a saját birodalmában. A ki csak távolról ismeri a lelki szemmel is látó, tudós utazók könyveiből a műveltség alantas fokán álló embereket, a kiket talán nem épen jogosan nevezünk vadaknak, az alig fogja hinni, hogy a civilizálatlan ember boldog. Természetes, hogy vágyak híján boldog lehetne az ember. De vegyük úgy a világot, a hogy van. Tekintsük az embert úgy, a hogy meg van alkotva. S minthogy vágy nélkül nincs ember, tehát boldogság sem létezik, mivel hogy mindenkinek okvetetlen elégedetlennek kell lennie.

Az a gyermek, a ki a falu végén, a havas mezőn játszik szánkájával, a ki még nem látott nagyobb épületet falujának tornyánál, a kinek útja nem vitt még messzebb, mint az utolsó barázdá végéig, a szomszéd falu határának elválasztó mesgyéjéig, vajjon nem elégedetlen-e sorsával, nincs-e semmi vágya? Mindene megvan, a mi kell. Talán uraságot sem lát teljes életében, a kinek jó sora irigységet kelthetne benne. A kikkel találkozik, azok mind dolgoznak. Úgy él, úgy ruházkodik valamennyi, mint ő. És mégis bántja valami titkos sejtelem, hogy túl az ő kis világukon van egy szebb, nagyobb, szerencsésebb világ. Ott, a honnan a papjuk, a honnan a mesterük került. A honnan a búcsúfiát hozza az apjuk. És megszállja a vágy, hogy láthassa legalább egyszer azt a sok szépet, melyről szájátva hallgatott meséket. Igaz-e vajjon, vagy csak öt bolonditják? De hogy ő mindazt megláthassa, nagyinak kell lennie. Nagynak! És még más okból is. A kis tűzhelyen hamarabb forr fel a víz; az ő szive is már pezsegni kezd, habár még gyermek. Nem tudja, hogyan van, de nem véletlenül történt, hogy nem a szomszédék leányát, de a falu más végéről választott játszópajtást, egy olyan leányt, a kinek a kedvéért, ha nincs munka a ház körül, eljár az ő szűfőjökre. Onnan hozza az ivóvizet is, mert ott perze jobb a kút. Néha együtt hordják haza a szénát, a mi a riskának kell, ha az apjuk fuvarban jár a község részére a lovaival s elfelejtett elég takarmányról gondoskodni. Egykor talán majd

egy portán élnek mind a ketten. Bizony nem lenne az olyan rossz... De mikor?

Sok új esztendő fordult még addig! És várják mind a ketten türelmetlenül, hogy új kalendáriumot hozzon az öreg, melyből ki-lessek, hány évesek már? mikor lesz szabad a szabad? Siettetnék a kalendáriumcsinálót, a ki olyan lassan tologatja a kőre az idő mutatóját. Biznák a kakukos órára, majd vinné az a régít, de hamar. Alig kettven egyet-kettőt, már vége a napnak. És mégis oly hosszú, tipegő járású az esztendő.

Bezzeg nem hosszú annak, a ki fölött elviharzottak az ifjuság évei. Belekapaszkodnék két kézzel az idő fogas kerekébe, csak tarthassa vissza. El sem hiszi, hogy hull a haja, ránczosodik a bőre, de még a szive is fásul, a mely pedig legtovább marad ép annál, a ki «Fortuna szekerén okosan ült.» De a vén önimádók se-hogy sem akarják hinni. Titkoloznak éveik számával, úgy, mint a pártában maradt szüzek. Szörnyen érdekesnek tartják önmagukat. Nem veszik észre, hogy más már nem tartja; vagy legalább nem akarják észrevenni. Azt képzelik, ha ugrás nincs is a természetben, visszafelé való

menés nagyon. Mert ők visszafelé számítják a kort, mint a hogy az ó-kort szokás, persze csupán a történelemben számítani. Nem akarják beismerni, hogy az új év sajátképen nem jelent nekik mást, mint egy ó-esztendővel többet. Rendesen egy fiatal hőlyget tüntetnek ki újjáébredő vonaljukkal. Korán reggel viszik már a drágán megrendelt, illatos bokrotát, de szívük vágya megrokkán, mire fölérnek az emeletre s gyakran nem végződik nagyobb czállal, mint hogy jó ebédre marasztalják az imádtott családban. És így csakugyan boldogan kezdődik számukra az új év.

Maga a nagy mindenség pedig semmit sem tud arról a beosztásról, melybe mi besoroztuk a napot és az egész naprendszert. Mi a saját esztendőnköz mérjük a nap haladását, a bolygók körforgását, mintha most is abban a képzeletben élénk, hogy mi vagyunk az egész világnak dirigáló teremtséi. Pedig a mi időnk elenyésző parányiság a naprendszernek óriási időméretei mellett. Mikor egy nemzet, mint valami csodának örülhet egy ezredéves létnek: az alatt egy üstökös csak tizenháromszor, vagy éppen háromszor fordul vissza felénk. Mikor bepillantunk egy másodperczre a világok rengeteg birodalmába, akkor veszünk észre, hogy mi ebben a rengetegben csak egy észrevétlen kis pont vagyunk. Nem lepi-e meg lelkünket azonnali bizonyos misztikus gyöngesség, mely megreszket a ragyogó világok sokasága előtt, nem képes felfogni önjerejéből, mi tartja össze ezt a nagyságot, ezt a mindenséget; mi szabja meg csodálatos utját? Eljutunk az istenség eszméjéhez, mely megfoghatatlan előttünk, s mely oly érzéssel tölti el lelkünket, a mit csak nem merünk babonás félelemnek nevezni, mint a hogy minden más természetfölköttit, megfoghatatlant, babonának nevezünk el. Ma nem divat babonásnak lenni.

Az bizonyos, hogy az új esztendő jó voltában való bizodalom, az új év csapásaitól való félelem babona. De az is világos, hogy ez a babona természetes valami. Magát a lehetetlenségé hi-vését megszüntető a tudomány; a lényegét, melyből a babona származott, a megfoghatatlan előtt való remegést nem szüntethető meg. S mert nem bírjuk teljesen magunk vezetői sorsunkat, mert ki vagyunk téve minden eshetőségnek, a nélkül, hogy meggátolhatnók: azért hisszük, hogy ezentúl jobb lesz a sorsunk, vagy legalább nem fordul rosszabbra. S hogy így legyen, azért fohászunk egy felsőbb hatalomhoz. Ezért kívánjuk mindazoknak, a kiket szer-tünk: boldog új évet!

Janus.

EGY IRODALMI ÜGY.

Lapunk múlt számában közöltük a jánosházai kaszinó felszólalását, mely a Berki József vers-kötetében legközelebb megjelent «Kéri pusztán» kezdetű dal szerzőségét Kósa Gusztáv jánosházai gyógyszerész urnak vindikálja. Időközben Feleky József úr, Berki József kiadója nyilatkozatot küldött be hozzánk s lapunk egyik buzgó munkatársa és olvasója, Dömötör Pál úr szintén hozzá szól a kérdéshez. Leveleiket itt adjuk.

I.

A «Vasárnapi Ujság» karácsonyi számában megjelentével olvastam, hogy a «Kéri (és nem Kéri) pusztán» kezdetű gyönyörű dal költője nem Berki József. Hogy e dal valamikor *Magyari* költeményeként jelent meg, és pedig a Boross Mihály által szerkesztett «Kalauz» című népies lap 1857-iki vagy 1858-iki évfolyamában (úgy gondolom: «Bojtár Bandi» vagy «Bandi bojtár» cím alatt), ezt tudtam, mert egyik bátyám járatta e lapot, aztán bekötötte, s később én sokszor lapozva benne, versei közt e dal vontam magam leginkább figyelmemet, amíg még sok szép dalt olvastam benne, többi közt a «Hej gazdám» kezdetű is, mely szintén a nép ajkára ment át. A «Kéri pusztán» kezdetű ritka szép dal szerzője kilétét azonban nem bírtam megtudni, pedig kíváncsiságom az idővel egyre nőtt, mert e dalt később Baján nagyban énekeltek.

Kíváncsiságomat végre a lapok néhány hét előtt kielégítették, mikor Berki József költeményének referálták.

Most pedig előáll a «Vasárnapi Ujság»-ban a jánosházai kaszinó s szemébe vágja Berki Józsefnek, hogy ezt a dalt elplagizálta *Magyari*tól.

Meglepett tehát e fölfedezés, akkor, mikor én már azt hittem, hogy e dal szerzőjének kiléte felett nem lesz vita, mint csak nemrég volt a «Cserebogár» dal-lamának szerzősége felett.

E dal költője tehát nem Berki József, hanem *Magyari*, miből látom, hogy *Magyari* — nem Berki József, ha csak ennek ellenkezőjét maga Berki József be nem bizonyítja, vagy más nem bizonyítja be, hogy *Magyari* ő és nem Kósa Gusztáv. Mert a jánosházai kaszinó költeményének e része még nem nyugtat meg teljesen, amíg a legutóvalabbról sincs okom kétkedni állítása jóhiszeműsége felett. De hogy van az, hogy Kósa Gusztáv nem áll ki s nem mondja nyíltan: «én vagyok *Magyari*!» Lehet, hogy szerénységéből, lehet, hogy abból az indifferenciából, melyet az idő folytán egészen egyszerű embereké vált költők éreznek az irodalmi dolgok iránt, különösen ha méltatlanul mellőztettek, de kétségtelen, hogy az igazi *Magyari* hallgatása különös s e kételety Kósa Gusztáv nem fogja rossz néven venni: hiszen irodalmi kérdés tisztázása forog szóban.

Hogy e dal a «Kalauz»-ban *Magyari* név alatt jelent meg, ez bizonyos, miről a «Vasárnapi Ujság» t. szerkesztője meggyőződhetik, ha akár az akadémia, akár a múzeum könyvtárában azt a lapot előkeresteti, de hogy valóban nemforog-e fen tévedés annak állításában, hogy Kósa Gusztáv *Magyari*, e tekintetben bizonyosat mondhatna Boross Mihály, mert úgy emlékezem abból a lapból, hogy *Magyari* az ő segédszerkesztője volt.

És ha még ez sem dönthetné el egészen a szerzőség kérdését — mert lehet, hogy Boross Mihály sem emlékezik már a költő valódi nevére, úgy álljon elő *Magyari* (Kósa Gusztáv) bizonyítékaival; ha ő a dal költője, ne féljen: borostyán vár reá.

Mert e dal oly szép, hogy egy anthológiából sem lenne szabad hiányoznia. Valóban: e románca egy nemzet népeletének egyik legköltőibb nyilvánítása. Rokon ugyan a «Szépen legel a kisasszony gulyája» című néprómánccsal, de mégis egészen más; abban a fékevesztett szerelem nyilvánul, *Magyari*ban pedig a legköltőibb szerelmi vágy és busongás. — Megérdemelné, ha a «Vasárnapi Ujság» épen most, mikor vita foly a szerzősége felett, közölné a költemények rovatában.

Zombor, 1891. decz. 27.

Dömötör Pál.

II.

Tekintetes Szerkesztőség!
Becses lapja múlt évi utolsó számának irodalmi rovatában egy kis közlemény olvasható, jánosházai kaszinó alárússal ugyan, de az anonimitás leplebe burkolózott és mindig egyes számban beszélő egyén tollából. Ez a kis közlemény plagiumnak bélyegzi Berki József két dalát: «Eresz alá fészket» és «Kéri pusztán» címűeket és úgy odavetöleg egy közbeszűrt mellékmondatban selejtes és kritikán alul állónak jelenti ki költeményeit. Kiadói viszonyomnál fogva szabad legyen nyilatkoznom ebben a dologban, a nélkül, hogy a tölem távollakó szerzővel értekezhettem volna és így teljesen a magam felelőségére.

Az «Eresz alá fészket»-ről ez mondatik: «a régi dalkönyvekbe, mielőtt szerző úgy hiszem, megszületett — a nép ajkáról beleverték a kiadók s ezt

Berki simpliciter átvette.» Ez az állítás olyan általánosságban van tartva, olyan határozatlan és minden kronkrét hivatkozás nélküli, hogy nem is tudok hozzá szólni. Ezt a kérdést nyílt kérdésnek tekintem, melyvel szemben jóhiszemű állítás áll, kellő bizonyíték helyett. Bár más oldalról megengedem, hogy ez a gyanúsító állítás elég ok arra, hogy hivatott irodalmi körök tisztázzák e kérdést úgy a tiszta igazság, az irodalmi tisztesség (ez alá a nyilatkozó hajlamot is értem), mint szerző megtámogatott reputációja érdekében.

Más tekintet alá esik a közleménynek a «Kéri pusztán» kezdetű dalra vonatkozó része. Itt már konkrét hivatkozással állunk szemben.

«A «Kéri pusztán» kezdetű dalnak pedig — mondja a közlemény — szerzője Kósa Gusztáv, jelenleg jánosházai gyógyszerész s e dala feltalálható «Magyari Költeményei» czimen 1858-ban kiadott füzete 55. lapján «Szegény bojtár» cím alatt. Ezt nagyrészt szóról szóra vette át Berki»

Nincs kezem ügyében «Magyari költeményei»-nek 1858-ban megjelent füzete és így — mivel a jánosházai kaszinó nevében névtelenül író e hasonlatosságot praegnans idézés által nem tünteti fel, csakis említi, — nem nyilatkozhatom az iránt, hogy mi-ben és mennyiben áll ez a szóról szóra való átvétel; de feltéve hogy a — «Kéri pusztán» és «Szegény bojtár» dalok sokban egyeznek, köteleseggemben áll nyilvánosságra hozni, hogy Berki életkora nem zárja ki a lehetőségét annak, hogy már 1858-ban, ha nem is országosan, de megyeszerte (Szatmármegyében és miért ne Vas megyében is) énekelhették, Kéri pusztán kezdetű dalát és hátha Kósa Gusztáv úr a nép ajkáról vette át, némi változtatással, füzetébe?

Ebben a tekintetben várjuk be szerző nyilatkozatát.

Azt is mondja a közlemény, úgy odavetöleg, kritikai bonczolatás nélkül, hogy Berki költeményei selejtesek és kritikán alul állók — Természetesen azok, ha Jánosházán úgy olvassák, mint a hogy idézik a közleményben néhány sorát, nyakát-lábát kitorva. A «Pesti Hírlap» is egyik idézett dalának kitorva a nyakát, aztán megtámadta, hogy rossz. Persze, hogy rossz úgy. Tessék jól olvasni és idézni, majd nem lesz rossz.

Egyebekre nézve pedig biztosíthatom a jánosházai kaszinó névtelen íróját, hogy ha szigorú irodalmi kutatás, mit én óhajtok legjobban, kiderítené, hogy a hivatolt két dal plagium; nem a nagyérdemű közönség volna a legnagyobb mértékben felültetve. De ezt, míg a kérdés tisztázást nem nyer, nem tudom egyszerű állításra elhinni.

Foktő 1891, decz. 27.

FELEKY JÓZSEF
ref. lelkész.

Ez irodalmi ügy tisztázása végett közöltük mind a két felszólalást s hogy némileg magunk is hozzájáruljunk a homály eloszlásához, Kósa Gusztávnak «Magyari költeményei» című 1858-ban megjelent füzetéből s Berki József vers-kötetéből ide iktatjuk a kérdéses dalt:

Szegény bojtár.

Magyari költeményeiből, 55—56. lap.

Kócsi pusztán, a kövesi határban,
Leveledzik a nagy hársfa javában.
Hej kövesi határ öreg hársfája!
Búsulni jár a kis bojtár alája.

Édes fiam, édes kedves szülőtem,
Mi bajod van, minek búsulsz körültem?
Hej ne titkold, mondd el édes anyádnak:
Mi baja van az ő kedves fiának.

Édes anyám, édes szülő jó anyám,
Minek mondom, ugysz hjába mondanám,
Neki megyek búmmal a nagy világnak:
Eltér abban bánata a fiának.

Édes fiam, édes vérem ne menj el
Óreg vagyok, mi lesz szegény fejemmel?
Ha elmegy hát ássad meg a siromat,
Mert a szívem akkor ugy is meghasad.

Elhervadt a cseresznyefa virága;
Hervadtabb a kis bojtár két orcája.
Hervadt virág kivirul a tavaszal;
De a bojtár bánatába bele hal.

Éjfél után három óra az idő,
Furulyaszó hallik onnan messziről;
Száll a nóta, berepül egy ablakon:
Ne aludjék, ébredjen föl kisasszony!

Kinyílik a tisztartóház ablaka,
Selyem haju kisasszony néz ki rajta,
Hej Istenem! — azt gondolja magába —
Mért vagyok én a tisztartó leánya!

Kéri pusztán...

Berki Dezső költeményeiből, 37. lap.

Kéri pusztán, az endrédi határba,
Leveledzik egy nagy hársfa javába,
Hej endrédi határ öreg hársfája,
Búsulni jár a kis bojtár alája.

Nagy lehet a kis bojtárnak a bújája,
Halálosan kesereg a furulya;
Nyárfa levél bánatától leperog...
A kis bojtár babájáért kesereg.

Kinyíllott a tisztartóék ablaka,
Selyem haju kisasszony ott hallgatja,
Hogy kesereg a kis bojtár bújával,
Nem is gondol a rábizott gulyával.

Hej de baj van a kisasszony szívében,
Furulya szó hallik minden ízében.
«En Istenem! — így sóhajt fel magába —
Mért vagyok én a tisztartó leánya!»

A két kis dal, bár nem azonos, körülbelül csak annyiban tér el, mint valamely népdal két különböző variánsa s kétségtelen, hogy egyik a másiktól, vagy mindkettő egy közös forrásból, a népdalok forrásából van merítve. A kérdés eldöntésénél azonban a két szerző költői tehetségének összemérése is szükséges s az előttünk fekvő két versgyjűteményből kétségtelen, hogy *Magyari* (Kósa Gusztáv) hasonlíthatatlanul föltötte áll Berki Józsefnek, s számot tevő költői tehetség. Mindent összevetve, legvalószínűbbnek tartjuk, hogy a kérdéses dal *Magyari* költeményeiből ment át a nép ajkára, honnan talán mint uratlan vagont vette át némi módosítással Berki József. Megjegyezzük, hogy *Magyari* költeményei Magyar Kósa Sámuel urnak vannak ajánlva, rokoni szeretettel; ez körülbelül megdönti Dömötör Pálnak azt a föltesését, hogy hátha a Magyarai név alatt az ötvenes években Berki József rejtőzött volna.

A FÖRÉVI MYSTERIUMRÓL.

E lapok legutóbbi, 1891. évi utolsó számában cikket olvastam a Pozsony melletti főrévi sváb mysteriumról, melynek némely állítását helyre kívánom igazítani. Az abban foglalt tévedések ugyan nem nagyok, de ez érdekes tárgy: ez az évszázadokon keresztül érintetlen maradt népszokás, mint unikum is megérdemli, hogy megragadva az alkalmat, elmondjak róla a helyreigazításon kívül egyet-mást.

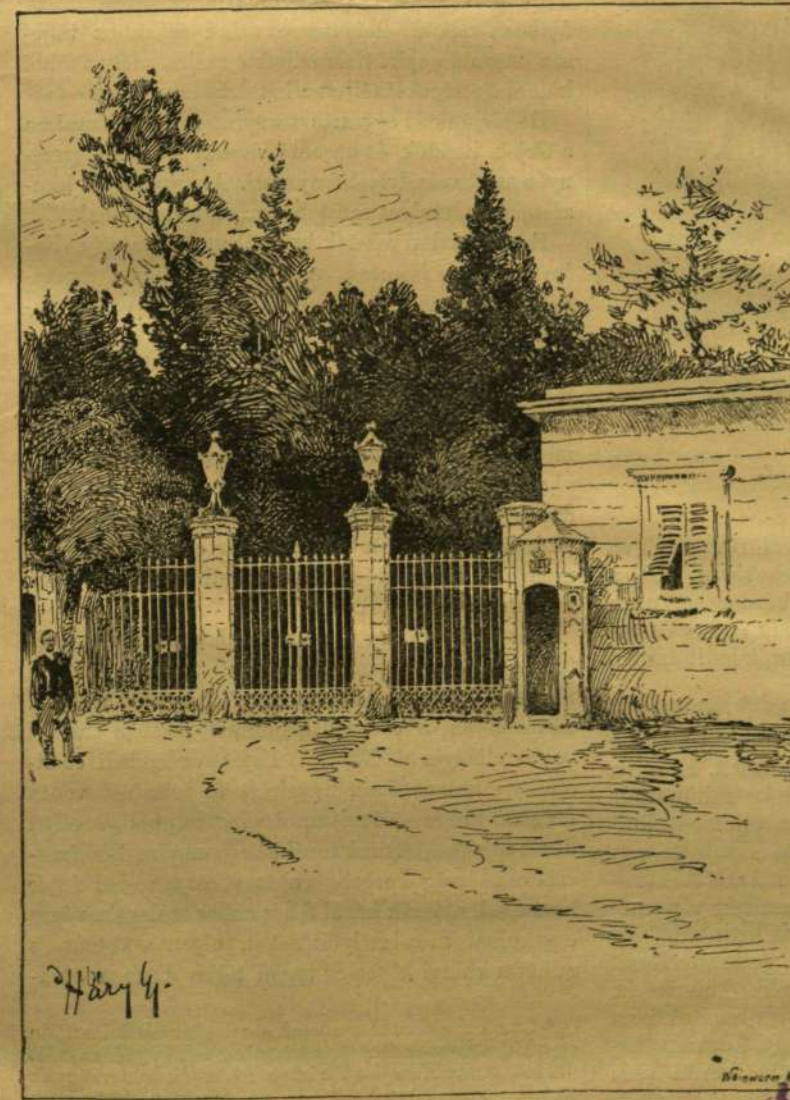
Amúgy is kevés a fogékonyság a mai olvasó közönség nagy részében az ilyes emlékek iránt, annyira hajhászsa a modernit, a századvégi ujságot, annyira megfontolatlanul, visszatekintés nélkül siet a jövő felé, hogy e vak sietségében nem árt néha megállítanunk s rámutatva közvetve vagy közvetlenül kulturájának régi állapotaira, bemutassuk neki, mennyire természetellenes irányba csapott irodalmának, művészetének nem egy ágában; mennyire csinált, mesterkélt a fejlődése, mennyire meglehází növény az, mely nem hazai földből sarjadt ki, hanem külföldről plántáltak hozzánk s szokatlan, bódító illatával elfeledteti pusztáink székfűvirágát, hegyeink fenye-seinek levegőjét.

Fővárosunkat figyelő kontemplációim eredményének ez őszinte megvallását vegyék sokan vidékieskedésnek, magamat blamálo nyilatkozatnak, nem törődöm vele. Látom az óriás különbséget a népies, hamisítatlan magyar gondolkodásmód s amaz eredetiséget hajhászó, nyakatekert modor között, mely irodalmunk nagy részében lábrakapott. E különbségnek aggasztó tanúságai akaratlanul is tollam hegyére jönnek. Ez expektoráció szorosan nem tartozik ide, de mégsem teszek egészen úgy, mint az a diák, a ki minden történeti kérdésre a mohácsi veszedelem emlegetésével kezdte feleletét.

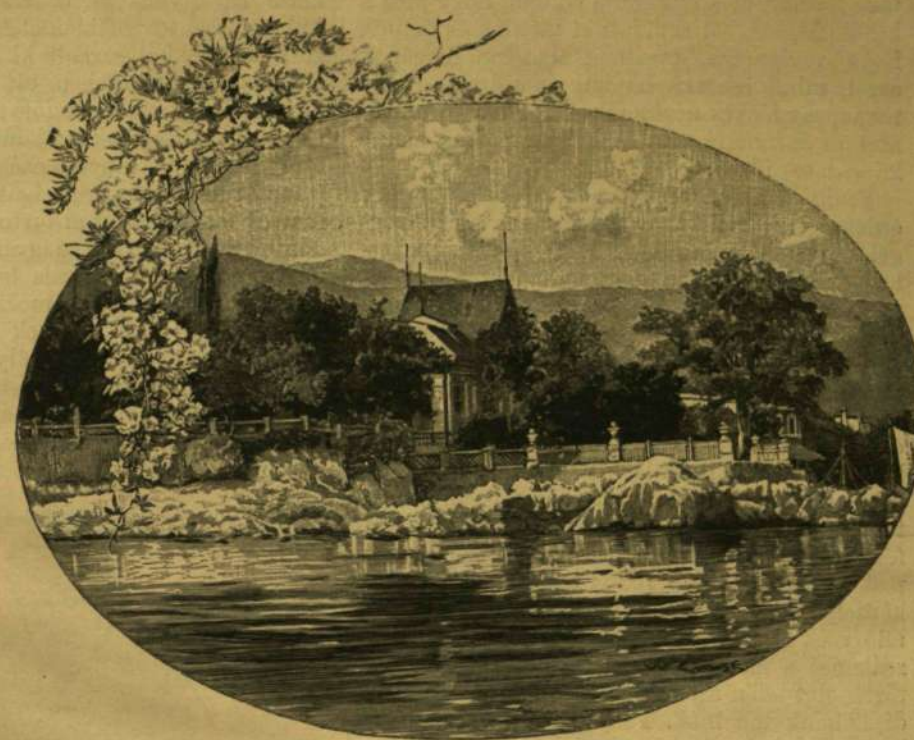
Tavaly a németeknek egy, — érték és érdekesség dolgában a mienknél alig különb — népies mysteriumával volt tele minden ujság. Ezrével csődült a sok idegen Oberammergauba, könyvek jelentek meg róla, nálunk pedig sovány néhány szó tudatta a közönséggel, hogy Főre-

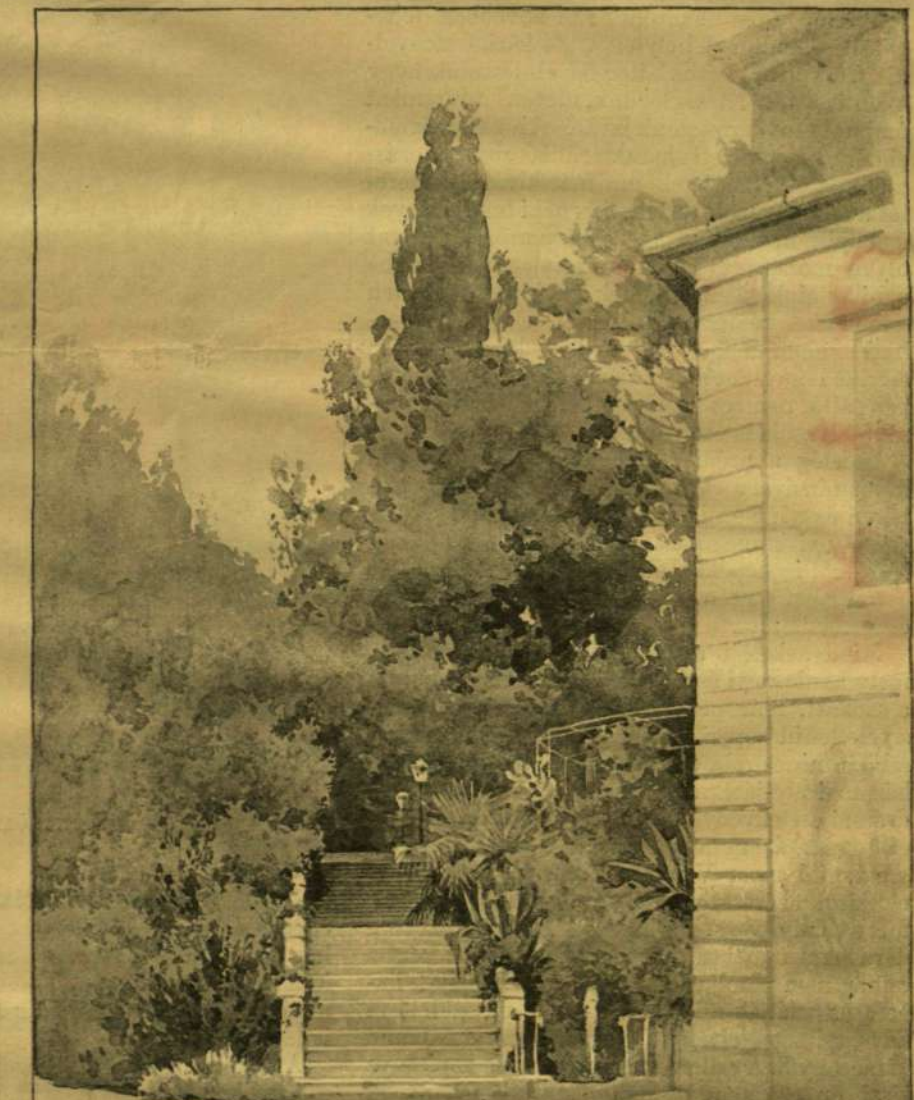
AZ «ARCO ROMANO».

«A VILLA GIUSEPPE» BEJÁRATA.

AZ ANGIOLINA-VILLA ABBAZIÁBAN, FIUME MELLETT.

LÉPCSŐÚT A FIUMEI «VILLA GIUSEPPE» MELLETT.

Kenedi Géza fényképei után rajzolta Háy Gyula.

ven a nép egy háromszáz esztendő darabot ad elő, ép oly régi öltözetben, ugyanazon énekekkel, gesztussal, mint a középkor végén játszották. S magam szemtanúja voltam, hogy még a közel Pozsonyból sem jött ki intelligens ember, hogy végignéze, fogalmat alkosson magának arról, minő lehetett hajdan ez a dráma, mely manapság fényes nézőterek keretében, a művészet és raffineria minden kellékével költ benne káprázatos illúziót.

Pedig az ilyen emlék megtekintése nem egy érdekes tapasztalatot nyújtana neki. Büszkeséggel töltené el a gondolat, hogy e naiv, kezdetleges színlelőadás óta mennyit haladt az emberiség; másfelől pedig meg kellene vallania, hogy a mai kor művelt embere egy dologban nagyon elmaradt ősei, meg az ezekkel egy színvonalon álló közép-mögött. Fantáziája korántsem oly ruganyos többé. — Shakespeare a színhelyet egyszerűen kifüggesztett táblán tudatta a publikummal s a változatlan pódiumon játszóknak mindenki elhitte, el tudta róla képzelni, hogy tengeren van s hajóját vihar korbácsolja. A főrévi játékot néző egyszerű népnek is elég egy pad, melyre Mária és József telepszik, hogy oda képzelje Betlehemet, elég neki egy ezek mellett álló szék (Heródes trónja), hogy ott lássa Jeruzsálemet s maga elé varázsolja az egész szent-történetet talán szebben, mint azt összes operadiszleteink tehetnék. Tény, hogy a közép-kalaplévél, kulcsolt kézzel nézi végig azt a naiv előadást, melynek láttára a művelt ember alig tudja komolyságát megtartani.

A történeti tanúságokat megszoktuk olybá venni, mintha azok csak a specialista történettudóst érdekelnék; reá tartozik, hadd bajlódjék véle! Nem akarom itt bővebben fejtegetni e felfogásnak helytelen, sőt kárhözvont voltát. Csak arra vagyok bátor figyelmeztetni, hogy a fentemlített felszövegünk, idegen irányunkat majmoló modernségünk javarészt innen származik. Saját nemzeti karakterünk, gondolkodásmódunk és vérünknek ma már kivesző ismeretét az elhanyagolt történeti és népi tanulmányok foglalják magukban s ezek ignorálása teremt olyan monstrumokat, minőre «legmodernebb» napilapjaink némelyikének majdnem minden száma ékes példát mutat. Ha az ezekben olvasható kíméletlen, nyers stílus, léhaságot szó szerint lefordítanók valamely előttük is mintakép álló nemzet nyelvére, legnaturalisztikusabb olvasója is elszörnyedne tőle.

De elég a prédikációból. Kivételnek tartom kevés társával a «Vasárnapi Ujság»-ot, mely történeti és népeleti ismertetéseknek mindig készséggel nyitja meg hasábjait. Közölt legújabbán Főrévről is képekkel illusztrált cikket, melyre e vargabetű után immár ideje lesz megtenni észrevételeimet.

Mindenekelőtt a cím ellen van kifogásom, mely karácsonyi és újévi mysteriumnak mondja a szokást, már pedig sem ez nem tesz kivételt a véletlenül napjai közé eső újévi, sem a darabban nincs róla említés. Inkább nevezhetnők háromkirály-játéknak, mert a fődarab egész drámai cselekvénye e körül fordul meg. A betanító ma már nem a Malatics-családból kerül; a betanító most Vendelin György, kit a község előljárói azért szemeltek ki a nehéz tisztviselésre, mert valamikor sorra játszotta a szerepeket s a darabokat fejből tudja végig. A jelvények közt a csillag nem pótolja a paradicsomi tudásfáját, hanem használják mind a kettőt; Jézus születését adva, csillag a jelvény, a paradicsomi játékban a karácsonyfa. A csillagot nem Heródes kapitánya viszi, de egy nem szereplő, markos legény, ki csak a kardalokban énekel együtt a többivel.

Czikliró úgy ezeket, mint még néhány apró tévedését, (minő pl. Főrév leírásában az az állítás, hogy a község a Pálffy-család, pedig Csáky Jenő gróf birja már tizenhét év óta) Schröer könyvének köszönheti, mely látszólagos alaposága mellett meglehetősen feületes munka.

Igaza van ciklirónak másfelől abban, hogy a mysterium tárgyi és nyelvi tekintetben sok érdekes dolgot tartott fenn számunkra. Modern drámánk fejlődéstörténetének kutatói szemében a főrévi játék kincsest ér. Csak néhány ilyen vonását említem itt, mert legtöbbje messze menő letelezést kívánna.

A «Vasárnapi Ujság» tavalyi évfolyamában megemlékeztem drámánk bölcsőkorának kutatásáról s ismerttettem a vizsgálódások meglepő eredményét. Kévs adatból, inkább öszszeszedő kombinációk alapján kiderült az,

hogy a nép közt elterjedt betlehemes és háromkirály-mysteriumok szoros összefüggésben vannak a világi színmű eredetével. Mindkettő az egyház egyik ünnepi szokásából, a húsvéti szentostya kiemeléseből s az ehhez fűzött kardalokból sarjadt ki. Legnagyobb ür az elágazás felderítésében ott tátongett, mikor a három királyok adorációja mintájára karácsony napján a pásztorok is ajándékok hoznak az isteni kisdédnek. Kénytelenségből néhány olasz és francia följegyzés tanúságát kellett előzítálni, melyek magukban sem biztosak, annál kevésbé döntők a német vagy magyar egyházi játékokra nézve. Az szorult ugyanis bebizonyításra, hogy a pásztorjátékok két főmozzanata: az elalvás s az ajándéknyújtás (melyek egyike sincs meg a szentírásban) a háromkirály darabból való. Az ajándék felajánlása világosan innen került át, az elalvás jelenetét azonban csak az említett idegen királyjátékok ismerik, a német töredékes

THEA-ESTÉLYI ÖLTÖZET.

följegyzések hallgatnak róla. A főrévi játék az egyetlen, mely a fölvetést megerősíti. Itt a három király Heródes megkerdezése után imádja a kisdédet, aztán «elalszik.» (A «Vasárnapi Ujság» legutóbbi számában közölt képen is látható.)

A nagy közönséget még jobban érdekli egy másik kérdés, melyet szintén a főrévi játék ismerete óta tekinthetünk megfejtettnek. Értem a karácsonyfa-állítási szokását. Sok mindenféle magyarázatot össezített már ez elterjedt kultuszról, de valamennyit halomra döntötte egy tavaly megjelent német értekezés. Azelőtt is tudtuk, hogy a karácsonyfa minden nép a németektől vette át. (pl. nálunk ma is leginkább oly vid ékeken ismerik, a hol németiséggel közvetlenül érintkeznek). Az említett munka kiderítette, hogy a szokás saját hazájában, a németek közt sem régebb két évszázadnál. Hogy honnan került egyszerre a család asztalára, senki sem tudta. A mi főrévi játékunk pedig, melyről ki van mutatva, hogy legkevesebb háromszáz éves, szakasztott ilyen karácsonyfa használt paradicsomi darabjában jelvényül; ez most már nyomra vezet. A mint ugyanis a húsvéti ünnepeken kittede az egyház Krisztus holttestét, ép úgy cselekedett karácsonykor, midőn Betlehe-

met állított s az előző nap emlékére (mert karácsony bőjtje Adám és Éva napjára esik) mellé tette a tudás fáját is. Innen a karácsonyfa kiszármazott a játékokkal a nép közé s a mysteriumokból átterült a család asztalára.

Végül említsük meg még röviden, hogy ez a német nyelvű darab a hazai mysteriumok kutatására is nagy fontosságú lesz meg ezután is. Mert eddig is sokat köszönhetünk neki. Mikor Schröer kiadta teljes szövegét, * Ipolyi lelkesedve írt róla a «Magyar Múzeum»-ban (1862) s felhívta egyúttal tudósaink figyelmét hazai betlehemes játékaikra. Ez időtől indul meg gyűjtésük. Irodalomtörténészek fejtették, de eredetéről nézve eddig nem tudnak megállapodni. Abel Jenő nézete szerint ezt is csak nem rég vettük át a németektől, Gyulai Pál ellenkezőleg eredetinek tartja s egyezését az egységes egyház hatástanak tudja be. A kérdés épen nem könnyű s a mi még bonyolítja: maguk, mysteriumaink értelmetlen ronsok, összefüggéstelen párbeszédekkel, értelem nélküli szereplőkkel. Ha valami tisztázhatja, megoldhatja e kérdést, úgy az csak a főrévi mysterium lehet, mely legteljesebben, legodonabban megtartott minden lényeges vonást; mintájára kiegészíthetjük belőle a mi töredékeinket. — A mennyire eddigi összevetéseim és vizsgálódásaim révén hozzászólhatok, magam részéről Gyulai Pálnak adok a vitás kérdésben igazat.

SOLYMOSSY SÁNDOR.

* *Sänger* Deutsche Weihnachtsspiele aus Ungarn. Wien 1862.

LONDONI DIVATTUDÓSÍTÁS.*

London, 1891. december 26-án.

«Mit csinál a karácsonyi üdvözölő jegyekkel?» kerdezte tőlem tegnap Margit kisasszony. «Elfogadom őket» volt egyszerű válaszom, megemlékezővén arról, hogy mai napság e téren oly hallatlan fényűzés kapott lábra, mely *Worth* és *Christie* minden pazarlásain túltesz. Míg másutt még az újévi üdvözölőjegyekkel való visszaélés divatozik, nálunk karácsony napjára a *Piccadilly*, *Regent-Street* és több efféle előkelő utcák és avenue-k kirakataiban a karácsonyi jegyek luxusa valóban elbódítja az embert. Legújabbán valami elefántosant színű és ahhoz teljesen hasonló papírt használnak e czélra, mely a többi különlegességeket teljesen háttérbe szorította.

De térjünk át egy más tárgyra, melynek uralma a férfiak, imádók, és hasonló viszonyban állók erszényét nagy veszélyvel fenyegeti. A csipkét és himézést értem, melyet mostanában előtérbe tolnak.

Egyéb eredeti minták hiányában a *Chantilly*, *Valentienne* és *Hontan* csipkék mellőzésével mostanában dán, svéd és norvégiai himézések váltak kárpótlás, melyek egyszerű kanaváson ép úgy, mint a legdrágább szöveten nagy hatást idéznek elő. Nem mondhatnám, hogy a dolog új vagy eredeti lenne, mert hiszen Ben-Akiba szerint mindez már régen megvolt, de végre drága, ritka, s a mi fő benne, költséges különlegességek nélkül el nem lehetünk. Meddig fog a külföldi himézések és csipkék uralma tartani, azt legfeljebb a brüsszeli gyárosok tudnák megmondani, kik ez idő szerint valami új és csattanó különlegességek török fejüket.

A múlt héten egy új alak mulatságban részesültem, egy jelmez-estélyen «othon» zenével. A keleti fényvel berendezett termekben mindenütt virágok, nevezetesen a chrysanthemumok százféle nemei voltak elhelyezve. Egy XV. Lajos korszakbeli ebéd-öltöny mindannyionk figyelmét és tetszését vonta magára. Nehéz tört selyem brokát csipké szegélyű derek-aljakkal, láttunk továbbá egy empire (I-ső francia császárság korbéli) ruhát vörös lisse-ből fehér himézéssel, a derek körül fehér széles szalagok, végre egy kínai thea-estélyöltözék, olyan szabású, a minőt a kínai követség tagjai teljes díszben szok-

* London ma, már nemcsak a világkereskedelem, de egyúttal a divat és fényűzés dolgaiban is irányadóvá vált *Worth*, *Storr*, *Kingley* Párisban mutatják be a világnak a női divatok remekét, de ne feledjük, hogy ezek mind angolok, kiket csak a párisi piac kedvezőbb helyzete hozott Párisba. Mindazonáltal rendezés és legjobb vevők a londoni arisztokrácia tagjai, kikkel pénz dolgában a takarékos francziák a versenyt ki nem állják. Ezentúl a «Vasárnapi Ujság» rendszeren fog közölni londoni divattudósításokat a párisi *Worth* czég által kiadott rajzokkal, midáltal női olvasóinknak bizonyára kedves szolgálatot vélnék tenni.

tak használni. Testhez nem álló, új nélküli, egyformán bá különös himézésű, selyem zubbony a világon arany rojtok és gombok, továbbá világos khina-kék selyem öv. Az öltözet bizonyos fokig bizarr és meglepő újdonságot képez. Nagy dolog mostanában valami új divatot felfedezni. E pillanatban a karácsonyi ajándékok foglalták el a nálunk eddig-él ismeretlen tért s a kalapok, köpenyek és öltözékek kérdését egyelőre harmadrendű érdekességre szorították vissza. Ép most jut eszembe, hogy köpenyek tárgyában valami nagyon csinos újdonságot láttam, melyet színhabzó felöltőnek vagy látogatónak egyaránt bátran fel lehet használni. Szövege olajzöld posztó, szabása kabátkaszerű. A vállakon fekete csipkék és jet-díszítések vannak. Az újjak rendkívül bőveek, világos kék selyem bélséssel, mely az eredeti szövet színével gyönyörű összhangzást mutatott.

Rajzoló művésznök e hétre egy rendkívül elegáns és egyszerű thea-estélyöltönyt mutatott be. Szövege rózsaszínű indiai kázmér nyugoti eredeti himézéssel, a derek körül antik mivű ezüst csattal, mely az Agra-csipkével szegélyezett tunikot összetartja. Befejezésül egy eredeti ötlettel szolgálók, melyet egy tértekyony társulat akar életbe léptetni. Ugyanis azt tervezik, hogy a vak leányokat a gyúró gyógy mód (massage) titkaiba beavatják. A terv nagyon életre való, mert a vakoknál az újjak érzékenysége rendkívül ki van fejlődve s így a működést megkönyebbíti.

Alice.

BARBI ALICE.

A művészetek nagy világában sokaknak van hangzatos neve mai napság. A gondolatközlésnek ama rengeteg apparátusa mellett, mely a valahol feltűnő bármi csekély dologról azonnal értesíti az egész világot, nem oly nehéz ma már a dícsőségnek bizonyos mértékében részesülni, még közönséges tehetséggel is. A fő, hogy azzal az apparátussal meg legyenek az összeköttetések s tudjuk a módját, megszerezni jó indulatát.

Az igazi csillagok a művészet egén azért nem sűrűbbek, csak a látásunkat fokozó műszerek lettek élesebbek, tökéletesebbek, úgy, hogy megláthatjuk a kisebb fényű csillagokat is, melyeket folyvást szemmel örök homály rejtene el tőlünk.

Az, a kinek arczképét ezúttal bemutatjuk, a valódi csillagok közé tartozik. Azon énekesnők egyike, a kinek művészete előtt, a hol csak megfordul, közönség és kritika egyaránt meghajol s föltétlen elismeréssel adóz neki. Pedig nem a hatásnak sokkal inkább kedvező színpadon, csak a hangversenytermekben ragyogtatja művészetét. Nálunk harmadéke jelent meg először s mindjárt elragadta az eléggé kényes budapesti közönséget a vigadóban tartott hangversenyével. Azóta minden évben meglátogat bennünket, s minden látogatása egy-egy új diadal neki, egy-egy igazi élvezetes est és kellemes emlék nekünk.

Már külső megjelenésével minden hallgatóját rokonszenvre készíti. Hódítás azonban akkor lesz teljes, mikor énekelni kezd. Hangja nem az a tűneményes erejű hang, a mi a *Pattié*, *Nilsoné* vagy épen *Wilt asszonyé*, de végtelen kellemes, behizelgő, bensőséges, azokból való, melyben a lelket és szívet érezzük hallani. Átérzi énekét s eredeti felfogással, lélekkel tölti meg. Ő és új-olasz, francia és német dalokat énekel s minden kedélyhangulatot művészilag tolmácsol, a pajzán és kedélyes, a szenvedélyes, a hősi színezés egyaránt kitűnően sikerül neki, úgy, hogy nehéz eldönteni, a veleszületett művésznök vagy a kitűnő iskolának tulajdonítsuk-e inkább a bűbájos hatást, melyet ránk gyakorol.

Származásáról s művészi kiképezetéséről kevés hiányosat tud eddig a művészetek krónikája.

Azok közé a kevés számú művésznők közül való, a kiknek még nincsen életrajza. Mondják, hogy Florenz közelében igen szegény szülőktől származott, s egy toskánai gazdag nemes segítette tehetségét kiképeznie.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Czóbel Minka: Újabb költemények. Budapest, 1892. Még csak két éve, hogy Czóbel Minkától egy verskötet jelent meg, s a tehetséges költőnő már is egy újabb terjedelmes kötetet adott ki. Nem közönséges termékenységre ez, kivált irónőnél s minthogy az új kötet belbesben is fölötte áll a réginek: kétségtelen, hogy Czóbel Minka költői ere gazdag, s termékeny képzelettel nem igen fenyegeti a kimerülés veszélye. Czóbel Minka költészetében a festői elem foglalja el a főhelyet; a természeti képek elevenen nyomulnak emlékezetébe, lelke előtt a képek egész serege rajzik s nem kerül ki figyelmét a legkisebb

BARBI ALICE.

tárgy, a legaprólékosabb vonás sem. Ez az értékes adomány azonban kissé kétélű fegyver; ez okozza, hogy költeményeiben nagyon is sok az aprólékos-ságig menő, részletes festés s a mellékes vonások gyakran elnyomják, vagy legalább is nem engedik kellőleg kidomborodni a lényegest. Talán ezzel a túlságos előszeretettel a részletfestés iránt, függ össze Czóbel Minka költészetének legfőbb hibája: a terjedősség s a belső forma elhanyagolása. Gondolatait, eszméit tömörebben kellene formába öntenie s ügyelni kellene, hogy a költői képek, virágok ne borítsák el a költemény tulajdonképeni lényegét, hanem forrjanak azzal össze, mint a nemes kard pengéjével a rá kovácsolt ezüst czifrázatok. A költőnő nyelve, verselése zengzetes, lendületes, egyaránt alkalmas a genre-festésre, és a komoly, eszmélkedő, vagy pathetikus előadásra, mint ezt azokban a költeményeiben látjuk, melyekben lelke az emberi lét nagy kérdéseivel vívódik. A költemények számos kisebb ciklusba vannak osztva, van azonkívül a kötetben egy hosszabbacska költői beszély: «Horváth Klára» s egy szintén hosszabb népmóda, a «Kőasszony». A szép kiállítású kötet a Singer és Wolfner czég kiadásában jelent meg, ára 2 ft. Ez érdekes gyűjteményből bemutatunk itt egy költeményt.

A por.

Repül a por az őszi táj felett,
— Hamvas, kavargó, könnyű fellegek —
Felkél a hazatérő nyáj nyomán
Az utak széles, hosszú vonalán.
Nagy csordák fehér sokasága benne,
Mintha egy hadsereg dobogva menne,
Most gyors, rövid mozgással átvágja
A falu göndörszűrt dísznövényje.
Sötétebb színben, simább mozdulattal,
A vidám, furge ménes haza yargal,
Aztán libák, fehér szárnyú nap repesve,
Gágogva. — Csak mindönkább száll az estve,
Árnypékeként már elvonulhat mind,
Csak por az úton s néma esend megint. —
A láthatáron nyárfák koronája,
Levélzetük égő világos sárga,
Kék ég lapjáról élesen levalnak

Finom metszésű, izzó sárga ágak.
Aranykéveket dob a por felébe,
És sugarak hosszúra nyújtott vége.
Csak száll a por arannyal áttört leple,
Az őszi tájat hullámával fedve.
Híleg fényvel keresztül csillan rajta
Egy nádastó víztükre, színes partja.
Szétszórta vályogkunyhók a nádás mellett,
S nyár folytán gazdagra vadult kis kertek:
Nagy napraforgó lehajtott fejével,
Zöld esodafa, mesés levelzetével,
Távol kelet varázslatos virága,
Élesre rajzolva, gyümölcse, ága,
A szeb tövis, piros alkormös száruk
Dúsán fejlődve egymás mellett állnak.
Virágok ingadozva hajlanak:
Büvös színek a por-fütyölő alatt,
Világos álom elmosdott képe;
Arany csillám a rózsaszínű égből,
Minden felszálló elrepült parányib'
Az anyaföldnek egy-egy édes álma:
Rég elvirult növényzetek pora,
Elhamvadn nemzedékek tabora,
Szétomlott sziklák fozlott törmelke. —
Csak száll a por a finom esti lége,
S örökre egyesület benne téved
Az elmülő — kifoghatatlan élet.

A tiszta ész kritikája, a filozófiai irodalom világhírű műve foglalja el az akadémia támogatásával megjelent «Filozófiai írók tárának» új kötetét. Kant hatalmas művét Alexander Bernát és Bánóczy József fordították le magyarra. Nagy hiányát érezte tudományos irodalmunk, hogy Kant főművét eddig nem bírhatta. Nem igen akadtak, a kik szembezártak volna a nehézségekkel, melyeket le kell küzdeni, Kant stíljének tömörségével, nyelvének sajátosságával, mely az eredetiben is oly nagy figyelmet kíván; a kik pedig netán kések voltak megküzdeni, tarthatnak, hogy közönségünkön nem találnak méltánylást, mert a filozófia iránt csak az utolsó időben nyilvánul nagyobb érdeklődés. Alexander és Bánóczy fordításának kettős a becsé. Rég érzett hiányt töltnek be és szerencsésen végezték a feladatot is, melyhez hosszas irodalmi készütségek és a filozófiai tudományval való mély foglalkozás készítette őket elő. Mind a ketten jól kezelik a magyar nyelvet, ismerik kifejező képességét, Alexander a könyv élére nagyobb tanulmányt is írt «A tiszta ész» kritikájáról, melyben a nagy mű keletkezését, Kant gondolatának fejlődését historiólag és alaposan magyarázza. Ez a szerzőt mint a magyar filozófiai irodalom jeles művelőjét tünteti föl. Hiszünk, hogy minél többen fogják olvasni nálunk is Kant művét. A vaskos kötet ára 4 ft.

Fiume és az uszkókok. Történelmi tanulmány, írta Fest Aladár fiumei tanár, az Athenaeum r. társulat könyvnyomdája. A 86 oldalra terjedő tanulmány gondos kutatások nyomán, történetünk fölötté érdekes és eddig teljes homályban lévő mozzanattal világítja meg. Fiume XVI. és XVII. századi sorsával ismert meg bennünket s különösen azon viszonyt tisztázza, melyben a város az uszkókoknak nevezett határőrvédéki katonasággal állott. Szerző olasz s általában eddig fel nem használt források alapján érdekes képét adja a város viszonyainak és küzdelmeinek a XVI. század második felében s következőnek első tizedében s a kérdés felderítésével szolgálatot tett történetírásunknak.

Nagy-Enyed pusztulása 1849-ben, korrajz, írta Szilágyi Farkas nagy-enyedi ref. pap. A szabadságharc történetének leggyászosabb lapjai közé tartozik Enyed pusztulásának, lakosai legyilkolásának megrendítő eseménye. A tíz elhamvasztotta a város nagy részét, leégett a templomok, a Bethlen-főiskola gyűjteményei, könyvtára, a megye levéltára, s a felkonozoltak száma százakra ment. Egész családok ott veszttek, felnőttek, csecsemők.

Az 1849-ik év január 8-ika szörnyű napjának emlékét a város bánatos kegelellet szokta megülni, s lapokban, könyvekben még mindig új és új részleteket közölnek a rettenetes eseményekről. Csak nem régebben Axentye, az 1849-iki oláh néptríbum akarta magát tisztítani a vádaktól, hogy ő szabadította rá Enyedre az oláh lázadókat. Szilágyi Farkas ref. papnak most megjelent, terjedelmes könyve összegyűjti az eddig ismeretes adatokat; maga a szerző is átélte az öklölések napját. Ez a könyv is Axentye süjtja, a ki a várost a szebeni osztrák katonai főparancsnokság utasítására pusztította el oly vándal kegyetlen-séggel, mely civilizált népek háborújában páratlan. Szilágyi a legyilkoltak számát nyolcezerre teszi, a város lakosságának száma pedig alig volt 5000-en felül. A könyv szerzője hiteles okiratokat, egykorú

följegyzéseket, szemtanúk elbeszélését egyformán fölmutatta és feldolgozta. A bőséges adatokat Szilágyi először az enyedi „Közérdek” című lapban tette közzé, nagyon érdemes volt azonban könyvben is közzé hozni. A szerző tárgyilagossan szól, tényeket sorol föl, hanem azok annál megriázóbbak. A 366 oldalnyi kötet N. Enyeden is jelent meg, ott a szerzőnél szintén megszerezhető s ára 2 frt.

Magyar írók műve angol lapban. *Beniczkynek Bajza* Lenke tollából legújabbban a londoni „Life”, az angol felsőbb körök szalon-lapja, közöl karácsonyi számában elbeszélést „A Convict's Christmas Eve” cím alatt.

Új napilap. Új évtől *Magyar Ujság* cím alatt politikai napilap indult meg, melynek alapítója *Fenyvessy* Ferencz kormánypárti országgyűlési képviselő, szerkesztője pedig *Kende* Zsigmond. Politikai irányja szabadelvű az 1867-iki alapon.

Megszűnt folyóirat. A „*Magyar filozófiai szemle*”, melyet dr. Bokor József szerkesztett, új évtől kezdve megszűnik. Tíz évig állott fent, s egyik irodalomtörténeti specialitása az volt, hogy a Comte-féle pozitívizmust, a folyóirat utóbbi öt évfolyamában több szakiró közreműködésével teljesen feldolgozta. A folyóiratot a tudományos akadémia támogatta, újévtől az akadémia kiadásában s *Pauer Imre* szerkesztésében jelenik meg bölcsészeti és államtudományi folyóirat.

Naptárak. A *Közhasznú Erdélyi naptár*, különös tekintettel az erdélyrezi városokra, a jövő évre is megjelent Stein János kolozsvári könyvkereskedésében, olvasmányokkal ára 30 kr. — A *Székesfejérvári naptárnak* huszadik évfolyamát becsotátta ki Számer Imre nyomdatulajdonos képekkel, Fejérvár város és a megye részletes czímtárával. Közli az egy esztendő alatt Székes-Fejérvárt elhunytak nevéjegyzékét is. Meghalt 1890 július elejétől 1891 június utolsó napjáig 765. A naptár ára 40 kr.

Tárca-naptárak. A Csáthy-féle debreczeni könyvkereskedés az 1892-iki kiadásra a tárczába való két naptárral. Ezek *lap-naptár* (ára 16 kr.), *tárca-naptár*, mely különböző kiadásokban 20—30 és 60 kr-ért kapható.

Operaszínház. Decz. 30-ikán a „*Bagdadi borbély*” című 2 felvonásos opera került színpadra, mely *Cornelius* Péter műve, szövegét is ő készítette, az „*Ezer-egy éj*” mesé. Közül választva ki a bagdadi borbély vig történetét.

Több, mint három évtizede, hogy *Cornelius* operája színpadra került Weimarban, maga Liszt dirigálta az előadást, de az opera megbukott; Liszt ott hagyta a weimariakat, *Cornelius* pedig később sem tudott sikerekhez jutni. A zenekritikusok azonban jeles zeneköltőnek tartják, a kinek kitűnő a humora, s hivatva volt megalapítani a német vig dalművet, csak hogy még hatalmasabb kortárs, *Wagner* Rikhard mellett kellő figyelemben nem részesülhetett. A mi a szöveget illeti, arról bizonyos, hogy *Cornelius* nem volt valami különös színműírói tehetséggel is megáldva. Ez is hozzájárult, hogy nálunk a „*Bagdadi borbély*” nem tudott hatni, a mint hogy hazájában is hatás nélkül tettek vele kísérleteket. Sok előkelőség, finomság, humor van a zenében, a színpadi zenéi hatásnak titkait azonban *Cornelius* nem jól fogta föl. Az előadásnak is volt gyöngéje. Hegedűs, a czím szerepet nem aknáta ki. A nagyképű és bölcselkedő vén borbély alakja több humort és kedélyt kíván, mint Hegedűs juttatott neki, s ének dolgában sem ért el sikert. Broulik kapta a legtöbb tapsot a közönségtől énekeért.

Bartók Lajos „*Erzsébet királyné*” című történeti drámája, — melyről még Csiky Gergely, mint dramaturg, tett elismerő jelentést az igazgatóságának február elején fog előadni a nemzeti színházban.

Pályadíjak színművekre. Garai Károly fővárosi kereskedő egy balesete folytán 2000 forintot kapott egy biztosító-társaságtól, mely összeget Garai egy vigjáték- és népszínmű-pályázatra ajánlotta fel. A pályázat feltételeit már megállapították a nemzeti színház és a népszínház igazgatói a díjak adományozójával. A díjak odaítélésében résztvesz maga a színházi közönség is, mert a pályázatra beérkezett legjobb darabok színpadra kerülve, csak a színpadi hatás után adják ki a díjat. A *nemzeti színház* igazgatósága 1500 frtot tűz ki vigjátékra; a *népszínház* pedig 500 frtot népszínműre. Beküldési határidő 1892 őszre.

A kolozsvári nemzeti színház népszínműi pályázata. A kolozsvári nemzeti színház száz darab aranyat tűz ki egész estét betöltő népszínműre, melynek tárgya a magyar népiéletből vagy a kisvárosi életből legyen véve. Beküldési határidő 1892 év szeptember elseje. Az előadásra való darabok az 1892—93-ik téli időszakban kerülnek színpadra, s a színpadi siker után adják ki a pályadíj.

A műcsarnok kiállítását még e borult téli napokban is jól látogatja a közönség, s a vásárlások kielégítőek. A király részére megvásárolt festmények közt van *Höry* Gyulának, lapunk jeles rajzolójának hegyi tájt ábrázoló képe is. A képzőművészeti társulat tagjai részére rendezett kép-sorsolás decz. 30-ikán délután történt meg, s közel ezer frt értékű festményt soroltak ki.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Közgyűlések. Az év végén és elején mindig számos intézet és egyesület tartja közgyűlését. A közlebbi napokban végbement közgyűlésekből a következőket említjük:

A *filológiai társaság* decz. 28-iki közgyűlésén az elnök *Theurenek* Emil megnyitó beszéde a társaság munkássága közt kiemelte a magyarországi latinási szótár összeállítását, melyen a tagok buzgón fáradoznak. Az elmúlt évben az összes bevétel 4397 frt volt, a kiadás pedig 4212 frt. Van a társaságnak 9 tiszteleti, 6 alapító, 329 rendes, 62 rendkívüli és 150 előfizető tagja, összesen 556 tag. A társaság folyóirata az „*Egyetemes filológiai közlöny*” 76 ivnyi terjedelemben jelent meg. Végül újra megválasztották az eddigi tisztségviselőket.

Az *országos régészeti társulat* közgyűlése decz. 29-ikén volt Czober Béla elnökele alatt. Először *Vaszary* primásnak az üdvözlő feliratra adott választást olvasták föl, melyben azt tudatja, hogy az alapító tagok közé lép. Felolvasás kettő volt. *Récsy* Viktor esztergomvidéki őskori emlékeket mutatott be, *Delek* Crescens Lajos pedig *Sándorffy* Nándor részéről terjesztett elő a szomolányi (pozsonymegyei) ásásokról szóló jelentést. *Szendrei* János titkár jelentése szerint a társulat tagjainak száma harmincz-csal szaporodott s a vagyon 8976 frt. A társulat a jövő évben adja ki *Hampel* József (Magyarhon bronzkora) című munkájának második kötetét.

A *Petőfi-társaság* decz. 23-ikán tartotta tagválasztó közgyűlését, *Jókai* Mór elnökele alatt. Husznál több tag volt ajánlva a hét üres helyre. A szavazás tehát nagy érdeklődés közt ment vége. Megválasztottak: *Abonyi* Árpád, *Ambrus* Zoltán, *Herczeg* Ferencz, *Inczédi* László, *Rákosi* Viktor, *Sebők* Zsigmond, *Szabóné* Nogáll Janka.

Megállapították a január 6-iki *ünnepélyes közgyűlés* tárgysorát is. E szerint az elnöki megnyitó és a titkári jelentés után felolvasást tart *Jókai* Mór „*Petőfi haláláról*”. *Bartók* Lajos és *Ábrámy* Emil költeményeket, *Abonyi* Lajos és *Mikszáth* Kálmán elbeszéléseket olvasnak föl. A közgyűlés után a társaság lakomát rendez.

Egy jótékony egyesület bajban. A budapesti *mentő-egyesület*, mely öt év előtt alakult, anyagi zavarokba jutott, nem saját hibája miatt, hanem mert az egyesületnek nagy kiadásai vannak, gyógyszer-tár, lovakat, betegszállító kocsikat, képzett szolgákat kell tartani, hogy feladatának megfelelően, s a fővárosi jeles mozgású és sok szerencsétlenséggel összekötött élet nagyon is igénybe veszi. Ha baleset, öngyilkosság vagy akármilyen történik, a hol az emberi élet vesztélyben forog, a mentők kocsija megjelenik, folszedi az utczáról az elgázolt embert, első segélyt nyújt, elállítja a vérzést és a szerencsétlent — ha kell — beviszi a kórházba. Fenállása óta 25,000 esetben nyújtott segélyt. De kellő alapítókéje nincs, a jótékony adományok gyéren folynak, s ha legközelebb nem nyer az egyesület nagyobb támogatást, föl kell oszlani.

Decz. 29-ikén e bajok miatt tartott gyűlést az egyesület. *Gr. Andrássy* Aladár elnök tárta föl az aggasztó állapotokat. A 14,000 frtnyi évi bevétellel szemben 26,000 frt a kiadás. A 8—10,000 frt előteremtésére már kimerítettek minden eszközt. *Dr. Kresz* Géza igazgató még több részletet hozott föl, s említette, hogy a gyárak, melyek oly sokszor veszik igénybe a mentőket, alig emlékeznek meg az egyesületről. *Gr. Andrássy* Aladár ezer frtot ajánlott föl, s jelentette, hogy *gr. Wenckheim* Frigyes négy éven át fizetendő 2000 frtot ajánlott. A gyűlés azt határozta, hogy az egylet segélyt fog kérni az államtól, a fővárostól és a gyáraktól, egyszersmind gyűjtő ívekkel fordul a nagyközönséghez s a farsangon nagy bált is rendeznek.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A *hercegprimás* bucsúja rendtársaitól. *Pannonhalmán* decz. 28-ikán bucsuzott el *Vaszary* Kolos a Szent-Benedek-rendtől. Dél előtt tizenegy órakor gyűltek össze a főpáti lakosztály első termében a pannonhalmi konvent teljes számban, az összes társházak képviselői s a növendékpapság, mintegy százharman. A belső hercegprimást háromszoros éjjennel fogadták, s a rend perjele, *Halbik* Cziprián szívhöz szóló bucsuhangokat intézett a hercegprimáshoz.

Tolmácsolta a hála érzelmeit, s kérte, hogy ne feledje a rend tagjait, s gondoljon vissza Pannonhalmára, a hol mai nagyvárosának bölcsője ringott. *Halbik* a beszéd végétével gyönyörű kivitelt, értékes gyémántokkal kirakott mellkeresztet és aranyláncot nyújtott át a hercegprimásnak, „emlékül a szeretetnek, melyet a rend, mint volt főpáti iránt

mindenkor tanusított s mit a jelenlegi hercegprimás iránt a sirig s azon túl is tanusítani fog.” Szép latin költeményt „*Carmen panegyricum*”-ot és magyar költeményt „*Bucsuhangok*”-at is nyújtott át a hercegprimásnak. Az előbbi szerzője dr. *Vargha* Samu, a pannonhalmi főiskola igazgatója, az utóbbinak pedig *Ross* Mór szent-benedekrendi plébános. A hercegprimás alig birt széget szeretettel ápolta *Mária* Valéria főhercegnasszonyt és ez idő alatt, mivel leányának beteggyát nem hagyta el, aggodalmait és ezzel egybekötött izgalmai következtében, valamint ischiasz idegfájdalmi folytán, maga is beteg lett. Ilyen körülmények között magától érthető, hogy a királyné sem a családi ebédén, sem a karácsonyfa-ünnepélyen részt nem vehetett.

Az új zágrábi érsek. *Vucetich* István kanonoknak zágrábi érseki történet kinevezése a legközelebbi napok valamelyikén fog közzététetni.

MI UJSÁG?

Mai számunk mellé, mely két és fél éven jelenik meg, színes boríték van csatolva, melyben olvasóink a lapot jobban megőrizhetik. A „*Vasárnapi Ujság*” 1891-ik évi folyamáról a gondosan összeállított tartalomjegyzéket a folyó évi 2-ik számmal fogjuk szétküldeni.

A „*Világkrónika*” 1892. évi első számában *Hall Caine* „*A bűnbak*” című nagy érdekű és a legelső angol művészek által illusztrált regényének közlését kezdjük meg. *Hall Caine*, az angol regény-irodalom egyik kitűnősége, e regényhez a marokkói életből vette tárgyat s érdekesítő regény alakjában mutatja be eme nagy afrikai ország társadalmi viszonyait s a marokkói szultánnak és családjának dolgait. A regény főszereplője egy nő, kit erőszakkal a szultán háremébe hurcoltak, honnan hosszas viszontagságok után szabadul meg. *Hall Caine*-nek regényei mindegyik a legnagyobb feltűnést keltették, s első sorban a „*Bűnbak*” tartozik legsikerültebb művei közé. A művésziei kiviteli képek közül első helyen felemlítjük ama jelenetet, mely *Abdurrahman szultán* háremének *Tituan*-ba való bevonulását ábrázolja. Továbbá a regény hősnője, *Naomi*, atyjának, *Israel ben Olliel*-nek képét, midőn magát leánya elrablásáért a „*mi atyánk*” ezen szavaival vigasztalja: „legyen meg a te akaratod a földön.”

A királyt e hó 3-ikára várják Budapestre. Szó volt róla, hogy *Erzsébet* királyné is hosszabb időt tölt Gödöllőn, de a felséges asszony a gyöngéledő *Mária* Valéria főhercegnő mellett kíván maradni. A főhercegnasszony különben már elhagyta ágyát.

Az országgyűlést berekesztő trónbeszéd e hó 5-ikén lesz. Az új országgyűlés, — hir szerint, — február 18-ára hivatik egybe. A választások január 28-ikán kezdődnek és tíz napig tartanak.

Stefánia trónörökösne könyve. *Stefánia* főhercegnő, a trónörökös özvegye, abban a könyvben, melyet legközelebb kiad, számos érdekes levelet fog közölni, melyet boldogult férje keleti utazása alatt intézett hozzá Brüsszelbe. Akkoriban jegyben jártak. A levelek sok szép részletet foglalnak magukban. A főhercegnő megható kegyelettel megőrizte jegyesének minden levelét és mindegyikből kitűnik a néhai trónörökös széleskörű tudománya és ismereteinek bősége. Bár a levelezés az özvegy trónörökösne magántulajdona, udvari szokás szerint a király mégis átnézi előbb. Hogy érdekességüket fokozzák, a leveleket kézirati formájukban fogják reprodukálni. A trónörökösnek szentelt fejezetből ki-világlik, mily mély vonalommal viseltetett a főhercegnő férje iránt és hogy az idő még nem enyhítette a gyászt, melytől a trónörökös elhunytával érte.

Karácsonyeste az udvarnál. Karácsony estéje kettős ünnep az udvarnál, a királynának születés napja is lévén. *De Erzsébet* királyné ezúttal nem vett részt semmi ünnepélyen. *Mária* Valéria főhercegnasszony a királynának kevéssel Korfuból való megérkezése előtt heves katarusba esett és hosszabb ideig az ágyat őrizte. Csak karácsonyeste engedték meg

Mai lapunk hirdetésai rovataiban találják olvasóink az „*Egyetemes*” előfizetési felhívását, e nagy politikai napilapét, mely *Csárvolszky* Lajos szerkesztése alatt most már 26-ik évfolyamába lép. Az *Athenaeum* kiadásában megjelenő hírlapkiadványok közül a következőket közli mai számunk hirdetésai rovata: A „*Fővárosi Lapok*”-ét, mely a magyar szépirodalomnak egyetlen napi közlönye; továbbá a „*Borsszem Jankó*” című ismert humorisztikus hetilapét és a „*Magyar Bazar*” című szépirodalmi divatlapét.

Az *Eggenberger*-féle könyvkereskedés kiadásában megjelent művek közül *Jeles* gazdasági munkák jegyzéke s a *Szegedi szakácskönyv* hirdetését közöljük.

Előfizetési felhívás

VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK 1892. évi folyamára.

A „*Vasárnapi Ujság*” és „*Politikai Ujdonságok*” vezetése immár huszonöt esztendője van ugyanazon szerkesztőség kezeiben, mely tartalmasság, terjedeleme, változatosság és művészi kiállítás tekintetében évről-évre emelni igyekezett a lapot. Jelenleg is a legjelesebb hazai írókat és művészeket számítja dolgozó társai közé, s a külföldi irodalom legjelesebb termékeit ismerteti meg közönségével.

Jótékony előadás az operaszínházban. A fővárosban a szegény betegek javára áldatosan működik a poliklinikai egyesület, melyben jeles orvosoktól nyerhet segélyt a szegény ember. A közoktatásügyi miniszter neje, *gr. Csáky* Albinné urnó decz. 30-án előkelő társaságot gyűjtött össze termeibe, s elhatározták, hogy január 18-án a poliklinika javára nagy hangversenyt rendeznek az opera színházban.

Farsangi hírek. Az idei hosszú farsang elég alkalmas volna ugyan minél több bála, csak hogy az influenza járványa nagyon lehangolja a mulatozás kedvét. A szokásos elite-bálokat azonban mind megtartják a fővárosban, remélve az egészségi állapotok jobbra fordultát. — A *jurista bál* bizottsága a királyt, *József* és *Jenő* főhercegeket is meghívja. — Az *athleta bál* február 6-ikára van kitűzve.

* **Venezece Londonban.** Mint Londonból értesülünk, *Királyfi* Imre hazánkba tervezete szerint, a londoni „*Olympia*” czirkuszban jelenleg ezernyolcz-száz munkás, látványosság gyanánt *Venezece* hí modelljét állítja össze, fehérmárványból, termésköböl, mozaikból, fából és szobrokból. A világhírű „*Ponte-Rialto*” hidon kívül még tizenhárom venecezi hid lesz látható, s a lagunákon külön e célra *Venezece*-ből hozott gondolierok eredeti bárkúkon az embert néhány krajczárért ötvenyedik mérföldnyi távolságra elviszik. A „*Canal Grande*”-n álló régi paloták hí utánzásban láthatók. A látványosság Szilveszter estvéjére elkészül, a midőn *Shakespeare* a „*Venecezi kalmár*” című színdarabját fogják mintegy a történelmi helyen előadni. Magában a darabban 1400 ember fog szerepelni. A nézőtér tizezer ember fér el. *Királyfi* még arról is gondoskodott, hogy a *Márk-tér* galambjai se hiányozzanak, melyekből 200 darabot *Venezece* városának tanácsa a vállalatnak ingyen átengedett. A rendkívüli látványosság kiállítása 80 ezer font sterlingbe (800 ezer forint) kerül. Eddigél 100 tonna gipsz (1 tonna = 2000 mázsa) 20 tonna vas-szög, 500 tonna ólom, 200 ezer rőf vízson stb. fogyott el. A belépti díj egy shillingre (50 kr.) van megállapítva, a gondolák használata személynként hat pence (30 kr.).

Emlék Orbán Balázsnak. Néhai b. Orbán Balázs képviselőnek és a székegyföld monografusának *Székegy-Udvarhelyen* emléket akarnak állítani, melyre adományokat gyűjtenek. Adományokat elfogad *Székegy-Kereszturon*, *Barabás* Lajos lelkész, *Kolozsvárt* *Iszlai* Márton, a *Dávid* Ferencz-Egylet vezértárnoka. **Lapunk mai számához mellékelve** szintz olvasóink a *Pósa* Lajos által szerkesztett s a *Singer* és *Wolfner* könyvkereskedése kiadásában már 3-ik évfolyamban megjelenő képes gyermeklap: „*Az én ujságom*” mutatóványaszámát.

A „*Politikai Ujdonságok*” új évtől kezdve képes ujság lesz. Sok helyről nyilvánult ohajtásnak teszünk eleget, ha a „*Politikai Ujdonságok*”-at, mely 37 évi pályafutása alatt nagy és állandó közönséget biztosított magának, ezúttal képekkkel illusztrálva adjuk ki. A sok-sok ipar terén elért újabb haladások ugyanis lehetővé teszik, hogy az eseményeket nyomom követhessük az estre is, ha azok leírását képekkkel teszszük vonzóbbakká. „*A Politikai Ujdonságok*” minden száma jövőre a napi eseményekre vonatkozó több képpel illusztrálva fog megjelenni.

A „*Vasárnapi Ujság*” hetenként két nagy ívre terjedő tartalma rendkívüli mellékletekkel lesz jövőre is bővítve, s ezen felül minden félyben külön képmellékleteket is adunk. Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a „*Világkrónika*” című képes heti közlöny, mely hetenkint egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

A Vasárnapi Ujság	— frt. 8.— frt. 4.— frt. 2.—
A Világkrónikával együtt	• 10.— • 5.— • 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	— • 12.— • 6.— • 3.—
A Világkrónikával együtt	• 14.— • 7.— • 3.50
Ospúpán a Politikai Ujdonságok	5.— • 2.50.— • 1.25
A Világkrónikával együtt	7.— • 3.50.— • 1.75

Az előfizetések a „*Vasárnapi Ujság*” és „*Politikai Ujdonságok*” kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

HALÁLOZÁSOK.

KERKAPOLY KÁROLY, volt pénzügyminiszter, egyetemi tanár, decz. 31-ikén délben meghalt 67 éves korában. Saját erejéből, mint a pápai kollegium egyszerű tanára, küzdött föl magát. Veszprémmegyében született, Szent-Gál községben, s fiatal éveiben a zalamegyei főgőzmozgató mellett működött, és ekkor ismerkedett meg Deák Ferenczel, kinek később sokat köszönhetett haladásában. A negyvenes évek vége felé a pápai főiskolában a bölcsészeti tanára lett. 1859-ben megjelent »Világtörténelme« első kötete, a tud. akadémia tagjai közé választotta; nem sokára a »Protestáns egyházi alkotmány« jelent meg tőle. Ebben az időben bölcsészeti dolgozatokat is írt. Az 1865-8-iki országgyűlésen jelent meg először a képviselőházban, mint Veszprémmegye enyingi kerületének képviselője s a Deák-párt munkás tagja. A ház bizottságaiban és a delegációban ismerték föl tevékenységét s nem sokára az egyetemhez nevezték ki tanárnak, de ekkor nem foglalta el székét, mert a honvédelmi miniszterium államtitkára lett. 1870-ben pedig a pénzügyminiszteri tárczát bízta rá gr. Andrássy Gyula miniszterelnök, melyet közel három évig vezetett. A pénzügyi állapotok ekkor nagyon sárgalmas állapotban voltak, a miniszter sok megtámadásnak volt kitéve s Kerkapoly a terhes állást az 1873. évben az egyetemi tanársággal váltotta föl. Ezután jelentek meg összegyűjtött »Publicisztikai dolgozatai« s írt több cikket az adózási viszonyokról a »Budapesti Szemlé«-be. Nemzetgazdaságtani előadásait fölváltva tartotta Kautz Gyulával az egyetemen. Beszédeiben, irataiban sok volt az eredetiség, az önállóság. Rokonszenvet azonban csak keveset tudott maga iránt ebreszteni. Utóbbi években visszavonult a nyilvános élettől, de részvételtársulatok körül sokat működött. Takarékoságáról a fővárosban majd mindenki tudott valamit. Valóban nem is fogott semmihez, s miben a legkevésbé kételkedhetett és csaknem zsugorin élt. Nagy vagyon maradt utána. Élete nagy részét mint agglagény töltötte s nem oly régen házasodott meg.

A halál bekövetkezését egész környezete már hetek előtt tudta, csak magának a betegnek nem volt arról tudomása. Még a mult tavaszon támadt súlyos betegség; oldalán anyajegye volt, mely nőni kezdett és operációra volt szükség. Többször kellett vágni, gyógyulni nem akart, migim az orvosok meggyőződtek, hogy rák. Mintegy két hét előtt jobban érezte magát, megjelent az egyetemen is, de ezzel csak sietteté halálát. Deczember utolsó napján délig változatlanul abban az állapotban volt, a hogy már hetek óta feküdt. Délben meglátogatta orvosa, Kovács József egyetemi tanár. Epen távozni készült, a mikor a betegem oly rosszul lett, mely a katasztrófa közvetlen közeléért jelentette. Időközben megjött Szász Károly ref. püspök és a halálkötél ellátta a valós vigaszával. A püspök kevéssel fél kettő előtt hagyta el az orvossal a halálkötél szobáját s Kerkapoly pár perc múlva kiszenvedett. Halála pillanatában felesége Gömbös Petronella, egy vidéki rokona és az ápolónő volt ágyánál. A temetést január 2-ikának délutánjára tűzték ki. A szertartást Szász Károly ref. püspök végzi és a kerepesi-úti temetőbe viszik a halottat.

Dr. LUTTER NÁNDOR, a tud. akadémia tagja, tanterületi kir. főigazgató, 71 éves korában Budapesten, decz. 30-ikán. Az influenza ragadta el a tanügyi terein munkás férfit. A kegyes tanító-rend iskoláiban sokáig tanított s mint jeles matematikus 1846/7-ben Budára jött, hol a b. Eötvös József által felállított matematikai minta-tanfolyamot vezette. Az abszolutizmus idejében elmozdították állásától, de aztán Selmecezer került tanárnak, hol keresztülvitte a magyar nyelv kötelező tanítását. 1859-ben a pesti, a következő évben a budai kir. kath. egyet. főgymnázium igazgatója s ez intézetet vezette addig, míg a 70-es években tankertületi kir. főigazgatóvá nem neveztek ki. Az igazgatói teendőket azóta testvére, Lutter János látja el. Lutter Nándor írt számos tanterület s matematikai könyveiből tanulnak a legtöbb intézetben. Tagja volt az orsz. közoktatási tanácsnak, levelező tagja a tud. akadémiának, sat. Balló Ede által festett arcképe a képzőművészeti társulat jelenlegi kiállításán látható, s a »Vasárnapi Ujság« is közölte az igen sikerült arcképet 1891. évi 50-ik számában.

Szűcs ISTVÁN, a debreczeni ev. ref. egyház főgondnoka, a kollegium helyi gondnoka, a m. tud. akadémia levelező tagja, szintén infuenzában halt meg Debreczenben. Szűcs István 1811-ben született Tiszaderzszen, hol atya ref. lelkész volt. Debreczenben végző iskoláit, később ügyvédi pályát választott s 1839-ben Bécsben a kancelláriánál volt gyakornok. Résztvett az egyházi és iskolai ügyek intézésében is, tagja lévén 1842-ben a tisztántali kerület »tudomá-

nyos választmány«-ának, mely a tanügyi fejlesztésével foglalkozott. A jogi szakban kifejtett irodalmi érdemeiért a magyar tud. akadémia 1846-ban tagjává választá. 1857-ben megvált tanári hivatalától, de azért az egyházi s iskolai ügyek iránt folyton érdeklődött. Irodalmi terein a debreczeni ifjúsági »Lant«-ban lépett fel (1833-35) költeményekkel, majd a jogi s végül történelmi tereire lépett.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: Kiss József, hajdumegyei kir. tanfelügyelő, korábban sáros-pataki tanár, a nevelésügyi buzgó férfia Debreczenben. — Dr. Kovács Kálmán kapusini plébános, élete 58-ik évében, s tetemeti Bajára szállították. — Lutz Pál plébános, 71 éves, Süttön. — RAKOVSKY ISTVÁN, kamarás, ki örömet foglalkozott a régészettel, s becses könyvtárát és gyűjteményeket hagyott hátra, 60 éves, Pozsonyban. — TERNAJGÓ JÓZSEF, gyógyszerész, Arad megye tekintélyes polgára, Radnán, 83 éves. — MAKOVICKA ADOLF nyug. pénzügyigazgató Pozsonyban, 63 éves. — VAIROVICH JÁNOS, Debreczen városi tisztviselő, 59 éves. — MERÉNYI FERENCZ, Esztergom város volt számvevője, 78 éves korában szívszélhűdésben, Esztergomban. — EBRECHY EMIL, kir. tanácsos Budapesten, élete 74-ik évében. — Gróf Pongrácz Jenő, királyi birtokos, nyug. ezredes, Nagyváradon. — Idősb BARCSAY ISTVÁN, Debreczen városi nyug. tanácsnok. — GÁSPÁRDY GÉZA, ügyvéd és földbirtokos, Hevesmegye törvényhatósági bizottságának tagja, Egerben, 54 éves. — Szamosújvári NÉMETHI DANIEL LUKÁCS, Arad megye főpénztárnoka, 82 éves. — HIRSCHLER ADOLF, fővárosi polgár, 60 éves. — B. DRACHSEL, B. Endrőd község jótékonyágáról ismert alakja, 75 éves. — Kunz József, földbirtokos, a paksi evang. gyülekezet felügyelője, élete 59-dik évében. — ELHENCZYK FLÓRIS, a balassa-gyarmati takarékpénztár könyvvezetője, 60 éves. — BOSSÁNYI VIKTOR, 50 éves, Debreczenben. — SERLY EDE, a budapesti törvényszék hivatalnok. — LESTÁK AMBRUS Kun-Szent-Miklós város és több uradalom orvosa, a kunszentmiklósi katolikus egyház főgondnoka, 79 éves, Kun-Szent-Miklósban. — FERENCZY FERENCZ, birtokos, 1848-49-diki honvédtisztmester, Malomfalván. — ERDELYI PÁL földbirtokos, megyei bizottsági tag, 63 éves, Komáromban. — OROSZ GRÓBY, a gróf Károlyi család nyug. számvevője, 79-ik évében, Kraszna-Béteken. — STAIBL ANTAL, 58 éves, M.-Vásárhelyen. — Dr. SZERVÁNSZKY BÉLA, Bihar megye központi járásának tisztviselője. — SIPOS PÁL, ügyvéd, szikszói takarékpénztári igazgató, Abauj-Tornamégye bizottsági tagja, 75-dik évében, Szikszón. — KARL GRÓNYI, Szekes-Fehérvár városi tekintélyes polgára, takarékpénztári igazgató, 78 éves. — Dr. UNGERLEIDER JÓHÁNS, agg orvos Nyiregyháza, élete 81-dik évében. — Dr. RÖRISCH ISTVÁN, cs. és kir. ezredorvos, Maros-Vásárhelyen. — HOLLÁNDER ISZIDOR, a »Pannonia« biztosító társaság tisztviselője, 41-dik évében Budapesten. — UJLÁKI KÁLMÁN, a bonyhádi evang. algymnázium tanára, 34 éves, Bonyhádon.

ÖZV. VAY GYULÁNÉ, szül. Vay Ida grófnő, a régibb közéletben szerepet vitt gr. Vay Ábrahám leánya, 74 éves korában, Dursokon. — ZEILLER BÉLANÉ, szül. Reichl Margit, Zeiller Béla államvasúti mérnök felesége, 24 éves, Nagy-Becskereken. — BALOGI SOMANÉ, szül. Sarkadi Nagy Terézia, a hódmező-vásárhelyi volt polgármester nővére. — SCHUDRITZ NÁNORNÉ, szül. Kháry Erzsébet, 67 éves, Szabadkán. — FÜLÖP ISTVÁNNÉ, szül. Marschan Katalin, 66 éves, Ó-Paulson, Budapesten temették. — BAY VILMA, Bay Barbanás borsodmegyei nagybirtokos és volt országos képviselő 18 éves leánya, Miskolcon. — SCHULTEISS LAJOSNÉ, szül. Wagner Magdolna, dunagőzhajózási kapitány neje, Szegeden, honnan holttestét Budapestre szállították. — ÖZV. ILLESY JÓZSEFNÉ, szül. Kovács Julianna, a sasi ref. egyház egykori lelkészének özvegye, élete 88-dik évében, Debreczenben; ugyanott özv. MEDGYESSY GÁBORNÉ, szül. Papp Julianna, 75 éves. — Szent-IVÁNYI ANTALTE, szül. Vadnay Kornélia, 67 éves, Kis-Palugyon. — ENDREI ÁKOSNÉ, szül. Reiner Róza, a csurgói felső leányisk. igazgatója, 31. évében. — PRAZNOVSKY GABRIELLA, a vingai községi iskola képzett tanítóneje 22-dik évében. — TARTLER LEONTINA, a brassóme gyei főorvos leánya, 16 éves, Brassóban. — ÖZV. KALAUZ SAMUELNE, szül. Imre Zsófia 82-ik évében, Miskolcon.

Szerkesztői mondanivalók.

London. D. T. Szives tudósítását köszönettel vettük, s a kívántakat azonnal elküldöttük.

Páris. B. S. Érdekes cikket legközelebb közöljük; napi érdekű közleményeink tárgyalmaza miatt késéti kisé.

Mexikó. S. V. Az »El Universal« mexikói spanyol lap csepepéldányát megkaptuk; pár közleményét K. P. tanár munkatársunk dolgozza át a »Vasárnapi Ujság« részére.

»Két lányt szerettem. Nem kell dicsősegg.« Az elsőből hiányzik a szenvedély tüze, a másodikból az érzés meleg s mindkettőből a valódi költészet.

»Minek átkozták a világot.« Mikor térsz be hozzám. Az első nagyon is szaraz, okoskódó, kivált a vers közepe. A második hangulatosabb, de sok benne az erőltettség, kifejezései annyira keresettek, hogy

gyakran alig lehet megérteni, a mit mondani akar. Egy verselési hibára is figyelmeztetjük a szerzőt, arra a rythmusalanságra, melyet az értelem megszaggatása s a mondat utolsó szavának a következő sorba való átvitele okoz, például:

»Van ki pénzért sátozt verve árul
Erényt, s nem egy van, a ki vásárol
Jellemet, stb.»

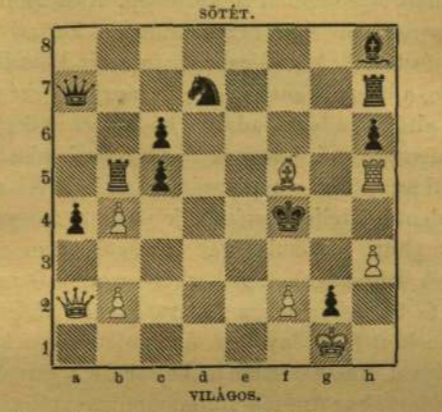
Az ilyen verselésre mondta Arany, hogy olyan, miutha sással metszenő az ember felét.

»Távozáskor.« Az én tavaszom. Az első nagyon dagályos s a mellett üres; a másodikat is csak az egyszerűbb, természetesebb hang helyezi kissé magasabbra, de az irodalmi színvonalat ez sem éri el.

»Epigrammák.« Az álhatalos. Az édes orvososság. »Állandó?«. A gondolat mind a háromban mesterkélt, erőltetett. A csipős epigrammok fullánkjamat élesebbnek kell lenni.

SAKKJÁTÉK.

1698. számú feladvány. Weinheimer R.-ól.

Világos indul a a negyedik lépésre matot mond.

Az 1691. számú feladvány megfejtése

Drtina J.-ól.

Table with columns: Világos, Sötét, Világos, a, Sötét. It lists chess moves for both sides, such as 1. Hd1-e2, 2. Vg1-g7, 3. Vg7-f8, 4. Vh8-c5.

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Ung-Tarnóczon: Németh Péter. — Kecskeméten: Balogh Dienes. — A pesti sakk-kör.

KEPTALÁNY.

A »Vasárnapi Ujság« 51-ik számában közölt képtalány megfejtése: Téli kiállítás.

Heti naptár, január hó.

Table with columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. It lists the days of the week and corresponding religious observances for January.

Holdváltás. 3 Első negyed 7-én 2 óra 28 pk. regg.

Felélős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-ter 6. szám.)

Báli selyemszöveteket méterenkint 55 krtól 9 fnt 85 krig (mintegy 300 különböző árnyalat és színben) szállít, megrendelt egyes öltözőkre, v. végzőkben is postabér- és vámentesen Henneberg G. (cs. kir. udv. szállító) selyemgyára Zürichben. Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros bélyeg ragasztandó.

Advertisement for Alveolar-fogcseppek and Alveolar-szájvíz. Text: A legjobbnek bizonyult fogszerek. KWIZDA-féle Alveolar-fogcseppek. Ára egy palacknak 50 kr. ALVEOLAR-SZÁJVIZ. Ára egy palacknak 40 kr. Alveolar-fogpászta. Ára egy szelencének 70 kr.

Advertisement for La VELOUTINE. Text: Legjobb és Leghíresebb Pipere Hőlgypor. La VELOUTINE. Kéltárogas Rizspor. BISMUTTAL VEGETÍVE. CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Advertisement for KWIZDA FER. JÁNOS. Text: KWIZDA FER. JÁNOS, osztr. csász. és kir. és román kir. udv. szállító, kevéleti gyógyszerész Kornenburgban, Bécs mellett. Évek hosszú során át jónak bizonyult, fájdalom csillapító házi szer, a KÖSZÉNYVÉ, oszuz- és ideggyógyknál.

Advertisement for Sternberg A. és Testv. Hangszer-Ipar. Text: Sternberg A. és Testv. Hangszer-Ipar. Budapest, kerepesi-út 36.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„FŐVÁROSI LAPOK“ 29-ik évfolyamára.

A magyar szépirodalom egyetlenegy napl közlönyét majdnem három évtized óta tartja fenn már a hazai művelt közönség rokonszenve. Ismeretebbé vált tehát országzserte, semhogy hosszú felhívásokkal és ígéretekkel kellene ajánlani. A szerkesztőség, melynek élén Vadnai Károly áll, értékes művekkel, változatos tárczákkal és bő hírvovatokkal törekszik e napi lapot pártolásra méltóvá tenni. Jelen írók, tisztelt veteránok és fiatal erők széles köre támogatja folyvást. Állandóan jó ízlés, a nemzeti haladás, társadalmi műveltség sokféle érdekét szolgálja. Az »Athenaeum« szintén egyre fejleszteti, érdekeltini törekszik a lapot, a minék biznysága: a számok meg-meg szaporított tartalma s a méltó feltűnést keltett heti képes melléklet: a Wohl Janka és Adorján Sándor szerkesztésében megjelenő Salon és Sport.

OSZIMŰ ILLUSZTRÁLT SZÉPIRODALMI DIVATLAPRA. A NÖKÉPZŐ, GAZDASSZONY- ÉS NŐIPAREGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYÉRE.

Az egyetlen hazai divatlap, melynek divatképei Párisban készülnek, még pedig e képek ugyanazon nagy párisi házból valók, melyből a »Moniteur de la mode« és a »Mode Artistique«, azaz a világ leghíresebb divatképei kerülnek ki. A lap minden számához ilyen színezett párisi divatkép, vagy kivételes kedzreménykép, a francia és angol legkiválóbb szabók újdonságainak rajza lesz mellékelve dupla-lapon 8-10 alkalal.

12-szer évenként 3 melléklettel jelenik meg a lap, 12-szer pedig 4 melléklettel, miután még külön egy nagyérdékű mintalap csatoltatik hozzá. A legújabb amateur munkák illusztrációk kíséretében mutatnak be és ez idén rendszeres és gazdagon illusztrált tanfolyamot nyitnak az »otthon« művészies és gyakorlati berendezésére. E mellékletek már magukban véve értékes gyűjteményt fognak képezni az év végével.

A M. Bazar díszesen illusztrált szépirodalmi részében folyvást emelkedett irányu s egyszerűsödő mulattató olvasmányt nyújtunk. Lapunkban mindig két regény foly: egy a lapban, egy a regénymellékletben, mely utóbbi az év végén könyv alakban beköthető. Ez idén az ő legkedvesebb »ellenesége« írja: Mrs Alexander legújabb regényét mutatjuk be: »Egy női szív« címen, míg a regénymelléklet Th. Bentzon híres tollából a Constance című regényt fogja hozni.

Ezekben kívül adunk: beszélgetést, költeményeket, eredeti zeneműveket és tárczacikkeket a legjobb bel- és külföldi íróktól, külön rovatokat a női munkásság, egyleti élet, művészet, divat, sport, háztartás, etiquette és szépitészet köréből. Az »Egységsgyűj« rovatot kiváló szakemberek kezelik. A kertészeti rovatot Kunsz János avatott tolla tölti be. Gazdag tartalmu borítékunk mulattató talányokon kívül, ezer jó tanácsal szolgál kedves olvasóinknak.

Lapunk divatrézre hoz pompás toltetteket és új és izlésteljes késimunkákat, a készítés módj részletes leírásával, mely még a kevésbé szakavatottakat is azoknak utánzására képesíti, továbbá szakértők által írt kftitű cikkeket a toltette és késimunka köréből.

Jövő évi előfizetők valamennyien már Novemberben megkapják ingyen az igen díszes kiadásban tervezett, kalendáriummal ellátott Magyar Bazar Almanachot gazdagon illusztrálva; s mely minden salonszettel díszült fog szolgálni.

Kérjük tisztelt előfizetőinket, lennének szivesek előfizetésüket minél előbb beküldeni, hogy a lap szétküldésében rendtelenség ne történjék.

Előfizetési feltételek a Magyar Bazarra: évenként 8 fnt, félévenként 4 fnt, negyedévenként 2 fnt.

Az előfizetési pénzek az alulírt kiadóhivatalnak legzérszerűbben postautalványnyal küldhetők. A MAGYAR BAZAR kiadóhivatala, (Ferencziek-tere, Athenaeum-épület.)

Mutatványszámokat a fentebb elősorolt lapokból megkeresésre küld az Athenaeum kiadóhivatala (Budapest, Ferencziek-tere).

Advertisement for SEGITS MAGADON ÉS ISTEN IS MEGSEGIT. Text: A »Franklin-Társulat« kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtáránál kapható: SEGITS MAGADON ÉS ISTEN IS MEGSEGIT. A ROCHDALEI BECSÜLETES TAKÁCSOK TÖRTÉNETE ÉS SIKEREI. G. J. HOLYOAKE MŰVE UTÁN. ÁTDOLGOZTA BERNÁT ISTVÁN. Ára füzve 30 kr. — Postán bérmentve megküldve 35 krajczár.

Advertisement for Patkószögek gummi-betéttel. Text: Patkószögek gummi-betéttel. Legjobb a sima kocsitakra. Teljes elhaszná íság alkalmas! Pártlágás labdatellan Szabadk-tulajdonosok E. GÖTZE & Co. BERLIN S. alt. Jacobstrasse 79. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Advertisement for Dr. Spitzer-féle. Text: Dr. Spitzer-féle. Arczenőcs . . . 35 kr. Mosdóvíz . . . 40 kr. Salvator-szappan 50 kr. Lyoni rizsliiszt 50-80 kr. megtisztítják az arcot minden por-szenéstől, szeplőtől, foltoktól stb.

Advertisement for Képzőtanfolyam. Text: Képzőtanfolyam. 3 nap alatt minden kézgyengéd és fehér lesz 60 kr.

Advertisement for Figyeljen a teljes címre. Text: Figyeljen a teljes címre, mert különben értéketlen és káros szereket kap. mialtal az arc el vanrontva.

Advertisement for Szelvényszám 495. Text: Szelvényszám 495. Hölgyeim! Ezen szelvény beküldése után ingyen kapja minden hölgy a »SZEPSÉG APOLASA« ezim füzetet, melynek ára különben 25 kr.

Advertisement for Gyár és szétküldési raktár. Text: Gyár és szétküldési raktár: Salvator - Gyógyszertár, Nasichban Eszék mellett. ROSENFELD GYULA. Ismételtársulásoknak a legmagasabb engedélymenny 3 ftron felül bérmentve Csomagok 1 ftron alul nem küldetnek. Csomagokba nem számítottak. 449

Advertisement for Raktár Budapesten. Text: Raktár Budapesten: TÖRÖK JÓZSEI gyógyszerésznél, Király-utcz 12. Eder illatszertésznél, Vároház-ter és Detsinyi Károly gyógyszerésznél, Fűrész-utcz 11. Reiner L. és F. király-utcz.

Az EGGENBERGER-féle könyvkereskedésben Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható

Több mint 1000 ételkészítési utasítás!

SZEGEDI SZAKÁCSKÖNYV.

Irta: **RÉZI NÉNI.**

A fölszelést mutató számos képpel.

Ara 2 frt. — Ötödik kiadás.

Rézi Neni Szegedi szakácskönyve kapható Budapesten a kiadónál, és Magyarország bármely könyvkereskedésében. A könyv ára színes borítékba keményen kötve 2 frt.

A Rézi Neni könyvének egyik becses toldaléka

Konyha-Naptár,

mely az év 365 napja mindegyikén megmondja:

Mit főzzünk ma?

s pedig kétféle módon, nagyobb igényű és szerényebb menüvel.

Rézi Neni könyve 40 évi gazdag tapasztalat eredményét foglalja magában; 12 év alatt 15,000 példányban terjedt el házi asszonyaink körében. E páratlan eredmény irodalmunkban azt bizonyítja, hogy Rézi Neni azt adott háziasszonyainknak, a mire régen vártak.

Figyelmeztetés. Vételnél a Rézi Neni Szegedi szakácskönyvének ötödik kiadását tessék kérni s arra ügyelni, hogy tábláján ugyanaz a kép legyen színeiben, mely itt közlötték fekete nyomásban kisebbítve. Minden példány belső tábláján figyelmeztetés áll, mely az alant közölt sajtókézű aláírással van ellátva.

Tisztelettel

Neuházy

JELES GAZDASÁGI MUNKÁK.

- A szarvasmarha és annak tenyésztése. Irta Tormay Béla. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Ara 3 kötetnek 5 frt 60 kr.
- Az angol vizsla és fajbéli tiszta tenyésztés. Irta: Kynophil. Kiadja az orsz. magyar vadászati védegyelet. Négy képpel. Ara 2 frt.
- A takarmányozás gyakorlata. A takarmányneműek előkészítése az etetésre, különösen a kintetttel a takarmány-bevitelnek legújabb haladásaira. Irta: Brümmer J. Forlította: Krick Aladár. Ara 2 frt.
- A gazdasági haszonállatok okserü takarmányozása. Irta: Wolff E. Ford. Kosztány T. Ara 2 frt.
- A csalamádé és egyéb takarmányok művelési és besavanyítási módjai. Irta: Leconteau Ede. Ford. Ordódy L. Ara 2 frt.
- Általános és különleges mezőgazdasági növénytermelés. Irta: Balázs Árpád. Gyakorló és tanuló gazdák használatára. 2 kötet. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Ara 8 frt.
- A gabonafélék termesztése. Irta Cserháty Sándor. Ara 2 frt.
- Az ipari és kereskedelmi növények ismerete és termesztése. Irta: Dr. Sippi Rodiczky Jenő. Két kötet. Ara 2 frt 40 kr.
- A cukorrépa és takarmányrépa jövedelmező termelése. Irta: Szemere Huba. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Ara 2 frt.
- Répatermelés. Szerzője: az orsz. gazdasági egyesület által kiírt pályázat nyertese, Rovara Frigyes. Ara 2 frt 60 k.
- A burgonya termelése. Irta Szalay János. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Ara 1 frt 50 kr.
- A gyümölcsfának tenyésztése és ápolása. Irta: Lucas & Medicus. A magyar viszonyokhoz alkalmazta Villói Pál. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Ara 1 frt 20 kr.
- A gyümölcsértékesítés és szimolcsármelés emelése. Irta: Somler Henrik. Fordította Gamau VI mos. A szövegbe nyomott ábrával. Ara 1 frt.
- Szöleink ujjáalakítása. Irta Baross Károly. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Ara 1 frt.
- Szőlők ujjáalakítása amerikai szőlőfajok segélyével. Irta: Molnár István, a budai vinészellérképezde igazgatója. Ara 1 frt 20 kr.
- Homoki szőlők telepítése tekintettel a filloxera elleni védekezésre. Irta: Rác Károly. Ara 1 frt 50 kr.
- Az okserü borászat népszerű vezérfonala. Irta: Molnár István. Ara 60 kr.
- Peronospora Viticola. Irta: Sajó Károly. Ara 1 frt 50 kr.
- A szénkéreg alkalmazása. Irta: Phylloxera elleni védekezéssel. Irta: Roboz Zoltán. Ara 1 frt 50 kr.
- Szőlészeti és borászati évkönyv 1891. évre Szerkesztő: Dr. Lónyay Károly. Ara 1 frt.
- A dohánytermelés és kezelése. Irta: Práznovszky Agost. A szövegbe nyomott 23 ábrával. Ara 1 frt.
- A trágyázás alapelvei. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Irta: Cserháty S. és Kosztány T. Ara 2 frt.
- A városi hulladékok értékesítése és komposztkészítés. Irta: h. Gothard Sándor. Ara 1 frt 50 kr.
- Tejgazdaság. A jelen idő követelményeinek megfelelő tejgazdaság. Irta: Kirchner Vilmos. Ford. dr. Szentkirályi Ákos. Ara 2 frt.
- Egyszerű és kettős gazdasági számvitel (könyvvitel) alapvonalai. Irta: Spozon Pál. Ara 2 frt 80 kr.
- Mezőgazdasági üzemtan tudományos és gyakorlati alapon. Vezérfonal megállapítása, felszerelése, berendezése és kezelése körül. Irta: Spozon Pál. Ara 2 frt.
- Gazdasági becsléstan. Vezérfonal szánt földek, rétek stb., valamint egész gazdaságok és felszerelvényeik értékelésénél. Irta: Spozon Pál. Ara 2 frt.
- Gazdasági káté. A növénytermelés, állattenyésztés és igazgatási kérdések és feleletekben. Irta: Spozon Pál és Ebner Sándor. Ara 8 kr.
- A hitelszövetkezetek mint eszközök a falusi népség bajainak elhárítására. Gyakorlati útmutatás az ily szövetkezetek alakítására. Irta: Raiffeisen F. W. Ford. dr. Szabó F. és Pölty J. Ara 2 frt.
- A lokomobilok kezelése. Számos a szövegbe nyomott ábrával. Irta: Lázár L. Pál. Ara 2 frt.
- Az állami italmérségi jövedékről szóló összes törvények és rendeletek gyűjteménye és magyarázata. Irta: Osváth Imre. Ara 2 frt.
- Magyar-német és német-magyar Vadász-műszótár és magyarázata. Ara 80 kr.

Melyik lapra fizessünk elő?

Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az

EGYETÉRTÉS,

a mely az új évvel immár 26. évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség legtekintélyesebb lapja.

Hiteles forrásokból származó értesüléseinek gyorsasága, alapossága és sokasága, rovatainak változatosága, kitűnősége, a különböző olvasmányok gazdag tárháza tették népszerűvé. A kormány körében előforduló eseményekről az «Egyetértés» olvasói értesülhetnek első sorban. Az országgyűlési tárgyalásokról a legrészletesebb, tárgyilagos hírt tudósítást egyedül az «Egyetértés» közöl. Bármely párthoz tartozók is a képviselő, beszéde az «Egyetértés»-ben a legterjedelmesebben közlötetik. Ez az óriási terjedelmű lap egyszerre két homlokegyenest ellenkező irodalmi ezélt szolgál, mert naponkint megtalálja benne a család, a hölgyvilág, a maga szépirodalmi olvasmányát a világirodalom legkitűnőbb íróinak legújabb regényeiben, talál benne tárczaccikkeket legjobb íróinktól, divattudósítást Párisból stb., úgy, hogy nincs szépirodalmi lap, mely az «Egyetértés»-nek e rovatával a versenyt kiállhatná.

S ezzel szemben ott van az «Egyetértés»-nek oldalakra terjedő politikai és közgazdasági része, mely megbízhatóság, komolyság és jólétesültség tekintetében utolérhetetlennek van elismerve a magyar sajtóban. Egyik legfőbb érdeme az «Egyetértés»-nek, hogy az események ösmertetése körül soha semminemű tekintetektől sem hagyta magát befolyásolni, s mint teljesen független lap fölötté áll minden pártterdeknek és csak az igazságot szolgálja. Az egész sajtóban legnagyobb terjedelmű országgyűlési tudósításainak is mindenkor a párttekinetelen felülemelkedő részrehajlatlanság szerezte meg

a közelsimerést, mely abban nyilvánul, hogy az «Egyetértés» olvasói között minden pártból találunk híveket.

Az «Egyetértés» gazdasági rovata elismert régi tekintélynek örvend. A magyar kereskedő s gazdaközönség, az iparos és vállalkozó nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az «Egyetértés» kereskedelmi s tőzsdéi tudósításainak bőségével a többi lapok már föl sem veszik a versenyt. A kereskedő, az iparos s a mezőgazda két évtized óta tudja már, hogy az «Egyetértés»-ben megtalálja mindazt, a mire szüksége van, s e miatt az «Egyetértés» már nélkülözhetetlenné vált, mint a hazai kereskedelmi, ipar- és mezőgazdasági forgalom magyar nyelvű vezérlapja. Üzleti dolgokban az «Egyetértés» a legjobban informált lap Magyarországon.

A rendes rovatokon s a fölmerülő eseményekről legnagyobb terjedelemben közlött tudósításokon kívül végre csak az «Egyetértés» három speciális rovatát emlitjük meg, melyek országos hirre tettek szert. Ezek: az Irodalom, a Tanügy és a Mezőgazdaság, melyek mindegyike egy-egy szaklapot képes pótolni. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az

„EGYETÉRTÉS”-re,

melynek előfizetési ára: egy hóra 1 forint 80 kr., negyedévre 5 forint s egy évre 20 forint. — Az előfizetési pénzek az «Egyetértés» kiadóhivatalába küldendők. Mutatványszámot a kiadóhivatal kívánatra egy hétig ingyen és bérmentve küld.

Az „Egyetértés” felelős szerkesztője és kiadó tulajdonosa: **Csávolszky Lajos.**

Az „Egyetértés” kiadó-hivatala: **Dalszínház-utca 1. szám. (Az operaházzal szemben.)**

Előfizetésre felhívás URAMBÁTYÁM

VII. évfolyamára.

Az új negyed készében felhívjuk a humornak minden kedvelőjét, hogy előfizetőink díszes sorába álljanak.

Lapunk célja: tartózkodván minden politikai és társadalmi pártoskodástól, humoros elbeszélésekkel és versekkel, adomákkal és szellemes ötletekkel mulattatni a közönséget.

Képeinket továbbra is Jankó rajzolja az ifjabb művészek nemzedék legkiválóbb tagjaitól támogatva.

Az előfizetés ára:

januártól márczius végeig 2 frt.
januártól június végeig 4 frt.
januártól december végeig 8 frt.

Az előző évfolyamokból is áll még néhány teljes példány rendelkezésünkre, melyet új előfizetőink egyenként 4 frtért megrendelhetnek.

HYGEA
hajbalzsam.

E hasonlíthatatlan készítmény erősebb, szépséget és tisztítást hoz a hajra; ősi hajnak hatalmas színt és szépséget visz vissza. Nem festőszert — hanem hatása a hajgyökérekre működik. Orvosi tekintélyek által ajánlva.

1 palackkal frt 2.50. — Próbálógója frt 1.50. Egredőn illatosított

Dimitrijevič S., gyógyszerész, Aracs (Bánát).

Puritas különleges szájszappan.

A régóta hírneves, egyetlen és már 1862-ben a londoni világtudósítások kiemeltetett, legvonzóbb és leglátványosabb szer a száj és fogak ápolására. A «Puritas» teljesen oldja a fogak tisztálanságát, anélkül, hogy azokat megsértené, gátolja a fogak romlását s a szájban a rossz szag képződését. **Med. dr. Faber C. M.,** Ó fensége, boldogult Miksa császár, udvari orvostól. — 1 szelence 1 frt. Szétküldési rakta: Bécs, I. Bauernmarkt 3, s a bel- és külföld minden gyógyszerüzében és

Arjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Meg nem felelő czikkek visszafogadhatnák!

LATZKOVITS A.

József es. és k. főczg. IV. Váci-utca 22, BUDAPEST, (Nemzeti szálloda). Sándor szerb király ő Felsője udv. szállítója.

Császári és királyi szabad. ing-gyár.

Legnagyobb raktár fehérművek és uri divatcikkekben.

Fehér és színes uri ingek. Croisé- és vászon lábravalók. Gallérok és kézelők minden alakban. Vászons- és francia battiszt zsebkendők. Glacé- és angol kötött keztyük. Harisnya és nadrágtartók. Selyem nyaktakaró kendők (Cachnez).

Ingmell- és kézelőgombok. Esernyők és botok. Gyapju-Fil d'Ecosse- és selyemharisnyák. Jäger-ingeek és alsó-nadrágok. Angol flanel utazási ingek és sapkák. Gyapju- és selyem alsó-ruházati cikkek. Úti plaidek és takarók.

Óriási választék a legújabb nyakkendőkben.

Különös figyelemre méltó!

A hírneves Dr. FORTI-féle Sebtapasz,

mely orvosi, első s fájdalomcsillapító hatása által biztos és gyökeres gyógyulást eszközöl törökgyulladás, békés barusság (Orup, Angina), különféle sérülések, harapás, szúrás, égés vagy forrás által támadt sebek, darázs- és méhészűrés, bujassenyves és egyéb konok fekélyeknél, szurdakosnál meglepően gyors fájdalomcsillapítással. Különösen hatáson idéit dagadtok, gennyek, makacs köcsök- és mindennemű gennyedések, mirigydagadtok és görvyes fekélyeknél, körömfolyás, ujféreg, körömméreg, fagydagadtok- és helyi csúszni síkrel alkalmazatik ugynevezett gyermeklakánál. Terekedés- és a női mellnek az által támadt gyulladás- és megkeményedé- sénél nem eléggé ajánlható. Öly sebekre is, melyek a beteggy- ban való hosszan fekvés által gyakran támadni szoktak, nincs hatásonabb szer, miután e néha életveszélyes sebek gyógyulása e sebtapasz által biztosan és meglepő gyorsan kivéltezik be. Hőlygítapasz vagy mustarizet-borogatások után használva, Dr. Forti sebtapasza valóban enyhítő szer, éppen úgy piócák használatát után a vérzésnek rögtön beszünetésre és hogy a hosszabb, gyakran vesélyes utóvérzés elkerültesse. Ezen sebtapasz turistáknak is feltétlenül szükséges a lábuk és egyéb testrészek kisebbéde ellen. Ezen megbecsülhetetlen gyógyszer, a melynek jelssége kétségtelenül a leghitelesebb személyek bizonyítványai által már rég el van ismerve, igazolják a szer jó hatását, rendkívül, még ideit bajoknál is mindig csálhatatlanná kipróbált hatása által, minél fogva a szenvedő emberiség javára méltán legjobb ajánlást érdemel.

Arak csomagoként használati utasítással együtt kisebb 50 kr., nagyobb 1 frt. Postán az ár előfizetése vagy utánvéttel mellett 10-20 krral több. Postán csak nagyobb csomagok küldetnek szét. Valódi minőségben kapható: Főraktár: Budapest, V. Váci-utca 12. és a legtöbb itteni fővárosi nemkülönbön külföldi, valamint Magyarország nagyobb városainak gyógyszerár- saiban. — A készítő czíme: Forti László, Budapest (Údva), I. Váci-utca 14. sz. alatt.

Óvás! A hírneves Dr. Forti-féle sebtapasz különösen használatban, de a külföld- ön is félszázad óta ismeretes. A leg- utóbbi időben e kipróbált gyógy- gyszerben kapható Fáykiss József nagy Kristófhos cz. gyógyszerárban Budape- sten, továbbá Török Józsefnél, király-utca Postai megrendelések azonnal eszközöltenek.

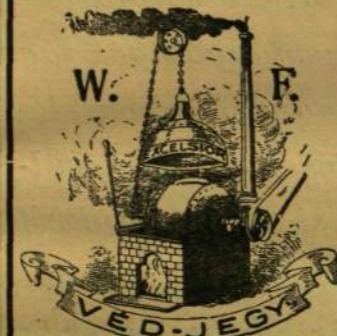
ereji sebtapasz mellett, egy újabb Forti-féle sebtapasz jutott forgalomba, mely a Dr. Forti-féle eredeti sebtapasznak valószínűleg csak hal- vány utószáma. Ora inkább tehát a nagyérdemű közönséget, hogy a Forti- féle sebtapasz eredeti készítését, készítőjét, mely nem véletlenül a Dr. Forti-féle sebtapasz létesítendő ösze a Forti K.-féle sebtapaszzal; mely nem színeré, sem szagára nézve nem hasonlít az eredetire. Ez okból a Forti-féle sebtapasz csak akkor fogadható el a Dr. Forti-féle sebtapasz gyanánt, ha az a használati utasításon a melékelt alakú „védjeggyel” és FORTI László eredeti képsé- gyével a csomag- kivül a csomag- külsője dombor- nyomatu védjeg- gyel van ellátva. Tiszt. Budapest! 1891 október hó. Forti László.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam.

Kir. szab. Svédhonra. Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzset meg- furjuk, emberemlékezet óta mint a legkínzóbb sebtapó szer volt ismer- tes, ha azonban ezen nedv a felhablós utasítással szeszelt, balzsammá alakították át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást. Ra este megkenjük vele az arcot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, a mely ezáltal fehér és gyöngyöződő válik. Ezen balzsam kímélje az arczon a ráncokat és himbolygokat, ifjú arczsant, a bőrnek fehérséget, gyöngyöséget és üdösséget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt eltávolítja a seplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvérzést, bőrháttat s a bőr minden, más egyéb tisztálkodásait. Ara 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerárban. Főraktár: Török József gyógyszerár, Budapest, király-utca 12. Aradon: Ring S. gyógyszeráránál. 4541

Ké-

pes Családi Lapok, szer- keszti: Tolnai Lajos fő- munkatárs dr. Váradi An- tal. — Magyarország legol- csóbb és legüzesebb heti lapjának előfizetési ára: egész évre — frt 6.— félévre — frt 3.— negyedévre — frt 1.50 Mutatványszámok kívá- natra ingyen és bérmentve küldetnek. Kiadó-hivatal: Budapest, nagy-korona- utca, 20. sz.

Excelsior-kávé

(pörkölt szemes kávé) 4861

saját mód szerint és a belföldön kizárólagosan általunk pörkölt, a legkiválóbb kávéfajokból összedalított keverék, mely a forga- lomban eddig előfordult pörkölt kávékat zamatt és erő tekintet- ben jóval felülmúlja és azokhoz képest legalább 25%-nyi meg- takarítást nyújt. Az Excelsior-kávé száraz helyeken évekön át is megtartja kitünő tulajdonságait. — Finomra való őrlés ajánlatik.

Kéretik a védjegyre ügyelni. Kapható: 5, 2, 1 és 1/2 kilós eredeti csomagokban min- den nagyobb fűszerkereskedőnél. — árak: legfinomabb 00 sz. faj frt 2.40, finom 0 sz. faj frt 2.20 kilónként.

„ELSŐ MAGYAR GŐZ KÁVÉ-PÖRKÖLDE” Wertheimer és Frankl Budapest, V., Nagykorona-utca 11. szám.

Nines többé fejfájás!

D. Götz MIGRAINE-PORA huszonöt év óta egyedül, ideges, rheu- mazerő, sőt gyomorból származó fej- fájás ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő közönség-nyilvánítás bizonyít. Utolsó időben a MADRIDI UDVAR feltünő eredménnyel használta. 1 doboz ára haszn. utasítás. 2 frt. 1 kis próba-doboz 1 frt. Eredetiben kapható Fáykiss József nagy Kristófhos cz. gyógyszerárban Budape- sten, továbbá Török Józsefnél, király-utca Postai megrendelések azonnal eszközöltenek.

Horgony-Pain-Expeller.

Ezen rég jónak bizonyult bedörzsölést csúz, köszvény, tagzsargatás stb. ellen legjobban ajánlhatjuk a t. cz. közönség figyelmébe. Egy üveg ára 40 és 70 kr. és a legtöbb gyógyszerárban kapható. Csak horgonnyal valódi!

Gyógyszerár PSERHOFER J. Bécs, I., Singerstrasse 15.

„az arny bír. almához” Vértisztító labdacok, ezeltől egytetemes labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan igen sok oly betegség létezik, melyben e labdacok csodás hatásukat be- bizonyították. Sok évtized óta ezen labdacok általában igen el vannak terjedve, számtalan orvos rendeli azok- kat, s alig akad család, melyben e kitünő háziszerből ne volna egy kis készlet. Kéretik határozottan PSERHOFER J.-féle „vértisztító labdacokat” kérni, s arra ügyelni, hogy a dobozok tetején levő felírás minden dobozon a használati utasításban látható PSERHOFER J. névalírással el legyen látva és pedig veres nyomásban. Fagy-balzsam, PSERHOFER J.-tól. 1 tégely 40 kr., birn. megküldéssel 65 kr. Keskeny utifü-nedv, harut, rekedtség, gőresköhögés stb. ellen. Egy palack 50 kr. Amerikai köszvénykenőcs forint 1.20. Por lábizzadás ellen. 1 doboz 50 kr. birn. Golyva-balzsam. 1 üveges 40 krajczár, birn. mentes megküldéssel 65 kr. Élet-essenzia (prágai cseppek), magrólított gyomor, rossz emésztés ellen. Egy üveges 22 krajczár. Az itt felsorolt készítményeken kívül valamennyi az ausztriai lapokban hirdetétt bel- és külföldi gyógyszerári különlegesség készletben tartatik, s minden esetleg raktáron nem levő czikk kívánatra pontosan s legújta- nyosabban beszeresztek. Postai küldemények az őszeg beküldése mellett, nagyobb megrendelések utánvéttel mellett is, a leggyorabban eszközöltenek. A pénz előleges beküldése mellett (legújítászerűben postautalványnyal), a viteldji sokkal kevesebbe kerül, mint utánvéttel mellett való küldésnél. A fönnebbi különlegességek kaphatók Budapesten is, Török József gyógyszerárban, király-utca 12. szám alatt.

2. SZÁM. 1892. BUDAPEST, JANUÁR 10. XXXIX. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UDONSÁGOK együtt fél évre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UDONSÁGOK egész évre 5.— Külföldi előfizetésekre a postaiag felőltre — 2.50 meghatározott viteldji is csatlalód.

KERKAPOLY KÁROLY.

1824—1891.

UJABB alkotmányos életünknek különösen első szakában nevezetes szerepet játszott az a férfiú, kit a mult év utolsó napján szoltított ki az életből a halál. Rövid, de a köz- ügyek alakulására nagy jelentőségű volt az élet- pályája annak az államférfiúnak, a kinek az a sors jutott, hogy közéleti működésének nem önkéntes végét két évtizeddel élje túl, lelki ere- jének teljes birtokában s abban a tudatban, hogy van benne működésre, alkotásra erő. Mint politikai szerepvivő már 1873 november 27-ike óta nem számított, mely napon hatalmas szó- noklati erejének utolsó föllángolásával megvi- látgítván pénzügyminiszteri működését, bejelenté a Szlávny-kormányból való kilépését. A minisz- teri székéből mondott ez utolsó beszédére még sokan emlékezünk. Nem szépítette ő az alatta előállott szomorú pénzügyi helyzetet, nem ki- vánta levetni a felelősségre azt a terhet, melyet állása az ő vállaira hengerített; csak a ha- tárvonalat akarta megjelölni saját hibái és tévedései között, melyekért lemondásával meg- kelni késznek nyilatkozott és a között, a mi a pénzügyi zavaros helyzet előidézésében nem az ő, hanem a körülmények kényszerítő hatal- mának rovására volt szerinte irandó.

sikerülhetett volna másnak, mint nem sikerült Kerkapolynak. Ravatala fölött már ezt be lehet vallanunk, sőt tán tartozunk is vele annak a férfiúnak, ki- nek tragikuma főképp abban állt, hogy nagy tehetségeivel nem állt arányban a szerencséje, s hogy a körülmények kedvezését működésében nélkülöznie kellett.

Hogy az országnak amaz átalakulási nevez- tes proceszusában egy oly telettség, minő az övé volt, passziv szerepet nem játszhatott, az természetes. Egy oly éles látású politikus, mint Andrassy Gyula gróf, nem mellőzhette egy oly férfiú közreműködését a közügyek vezetésében, a kinek a parlamentben olyan fényes neve, olyan tekintélye volt, mint Kerkapolynak, a ki Deák

Ellinger, Ede fényképe után rajzolta Czerna Károly.

KERKAPOLY KÁROLY.